

Zestawienie przepisów dotyczących organizacji wycieczek HALiZ

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. 2004 r. Nr 256 poz. 2572)

(...)

Art. 92a. [Organizowanie form wycieczki dzieci i młodzieży]

1. Ilekroć w art. 92b-92t i art. 96a jest mowa o wycieczce, należy przez to rozumieć wycieczkę organizowaną dla dzieci i młodzieży w celach rekreacyjnych lub regeneracji sił fizycznych i psychicznych, połączony ze szkoleniem lub pogłębianiem wiedzy, rozwijaniem zainteresowań, uzdolnień lub kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, trwający nieprzerwanie co najmniej 2 dni, w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą, w szczególności w formie kolonii, półkolonii, zimowiska, obozu i biwaku.

2. Przepisom ustawy nie podlega wycieczka organizowana dla dzieci własnych lub dzieci znajomych przez rodzinę lub osoby znane rodzicom osobiście.

3. Przez rodzinę, o której mowa w ust. 2, należy rozumieć osoby spokrewnione albo osoby niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

(...)

Art. 92c. [Obowiązki organizatorów wycieczki]

1. Organizatorami wycieczki mogą być:

1) szkoły i placówki;

2) przedsiębiorcy wpisani do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 196, z późn. zm.);

3) osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, inne niż wymienione w pkt 1 i 2, organizujące wycieczkę w celu:

a) niezarobkowym albo

b) zarobkowym, jeżeli organizowana wycieczka nie stanowi imprezy turystycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych.

2. Organizator wycieczki zapewnia:

1) bezpieczne i higieniczne warunki wycieczki, w szczególności organizuje wycieczkę w obiekcie lub na terenie spełniającym wymagania ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska oraz warunki higieniczno-sanitarne, określone w przepisach o ochronie przeciwpożarowej, ochronie środowiska i Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a w przypadku wycieczki z udziałem dzieci i młodzieży niepełnosprawnej - organizuje wycieczkę w obiekcie lub na terenie dostosowanym do potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności uczestników wycieczki;

2) kadrę wycieczki, którą stanowią:

a) kierownik wycieczki i wychowawcy wycieczki spełniający warunki, o których mowa w art. 92p ust. 1-6; liczba wychowawców wycieczki jest odpowiednia do liczby uczestników wycieczki,

b) w zależności od programu wycieczki i realizowanych zajęć - trenerzy i instruktorzy sportu, rekreacji, animacji kulturalno-oświatowej, lektorzy języka i inne osoby prowadzące zajęcia podczas wycieczki, które spełniają następujące warunki:

- mają ukończone 18 lat,

- posiadają co najmniej wykształcenie średnie,

- posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizowanych zajęć;

3) dostęp do opieki medycznej;

- a) w ramach świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn. zm.) lub
- b) na podstawie umowy zawartej z lekarzem, pielęgniarką lub ratownikiem medycznym;
- 4) program wycieczki i zajęcia dostosowane do wieku, zainteresowań i potrzeb uczestników, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej i umiejętności;
- 5) żywienie zgodne z zasadami higieny żywienia określonymi w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2015 r. poz. 594);
- 6) bezpieczne korzystanie z wyznaczonego obszaru wodnego zgodnie z ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. Nr 208, poz. 1240 oraz z 2015 r. poz. 779);
- 7) bezpieczne przebywanie w górach oraz na zorganizowanych terenach narciarskich zgodnie z ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz. U. Nr 208, poz. 1241 oraz z 2013 r. poz. 7).

3. Opinia potwierdzająca spełnianie przez obiekt lub teren wymagań ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w ust. 2 pkt 1, wydana przez właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, jest ważna przez okres 3 lat od dnia jej wydania, jeżeli warunki ochrony przeciwpożarowej obiektu lub terenu nie uległy zmianie.

4. W przypadku wycieczki organizowanego za granicą:

- 1) organizator wycieczki ma obowiązek zawrzeć umowę ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz uczestników wycieczki, o ile obowiązek zawarcia takiej umowy nie wynika z odrębnych przepisów;
- 2) co najmniej jedna osoba spośród kadry wycieczki zna język obcy na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się w krajach tranzytowych i kraju docelowym.

Art. 92d. [Zgłoszenie zamiaru zorganizowania wycieczki]

1. Organizator wycieczki jest obowiązany zgłosić kuratorowi oświaty właściwemu ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wycieczki zamiar zorganizowania wycieczki, z zastrzeżeniem art. 92e ust. 1.

2. Organizator wycieczki posiadający siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zgłasza zamiar zorganizowania wycieczki kuratorowi oświaty właściwemu ze względu na lokalizację wycieczki.

3. Zamiar zorganizowania wycieczki zgłasza się w formie zgłoszenia wycieczki, które zawiera:

1) nazwę lub imię i nazwisko organizatora wycieczki oraz jego dane adresowe: adres siedziby lub adres zamieszkania w przypadku osoby fizycznej, w tym województwo, powiat, gminę, oraz adres do korespondencji, numer telefonu i faksu, adres poczty elektronicznej, a także, jeżeli posiada:

- a) numer identyfikacyjny REGON,
- b) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym,
- c) numer identyfikacji podatkowej (NIP),
- d) numer zaświadczenia o wpisie do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych;

2) wskazanie:

- a) formy wycieczki,
- b) terminu wycieczki,
- c) adresu wycieczki, miejsca lokalizacji wycieczki lub trasy wycieczki, z podaniem nazwy kraju w przypadku wycieczki organizowanego za granicą,
- d) rodzaju zakwaterowania,
- e) liczby uczestników wycieczki, w tym liczby uczestników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności wynikającymi z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym,
- f) numeru telefonu kierownika wycieczki;

3) ramowy program wycieczki określający rodzaj zajęć realizowanych podczas wycieczki;

4) informację o sposobie zapewnienia uczestnikom wycieczki dostępu do opieki medycznej;

5) imiona i nazwiska oraz funkcje osób wchodzących w skład kadry wycieczki, a także informację o spełnianiu przez te osoby odpowiednio warunków, o których mowa w art. 92p ust. 1-6 i art. 92c ust. 2 pkt 2 lit. b;

6) oświadczenie organizatora wycieczki o posiadaniu kopii dokumentów potwierdzających spełnianie przez osoby wchodzące w skład kadry wycieczki warunków, o których mowa w art. 92p ust. 1-6 i art. 92c ust. 2 pkt 2 lit. b, potwierdzonych przez organizatora wycieczki za zgodność z oryginałem;

7) w przypadku organizatora wycieczki, o którym mowa w art. 92c ust. 1 pkt 3 - oświadczenie organizatora wycieczki, że organizuje wycieczkę w celu odpowiednio niezarobkowym albo zarobkowym i nie podlega obowiązkowi wpisu do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych;

8) wykaz dokumentów dołączonych do zgłoszenia, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 92t;

9) datę i podpis organizatora wycieczki.

4. W przypadku stwierdzenia braków lub nieprawidłowości w zgłoszeniu wycieczki kurator oświaty wzywa niezwłocznie organizatora wycieczki do ich uzupełnienia lub usunięcia w wyznaczonym terminie.

5. Zgłoszenie wycieczki uzupełnione lub poprawione w wyznaczonym terminie wywołuje skutki od chwili jego przedstawienia.

6. Jeżeli zgłoszenie wycieczki spełnia warunki określone w ustawie i przepisach wydanych na podstawie art. 92t, kurator oświaty umieszcza je niezwłocznie w bazie wycieczki, o której mowa w art. 92h ust. 1, udostępniając do publicznej wiadomości następujące informacje:

1) numer zgłoszenia wycieczki;

2) datę umieszczenia zgłoszenia wycieczki w bazie wycieczki;

3) nazwę lub imię i nazwisko organizatora wycieczki;

4) dane teleadresowe organizatora wycieczki, o których mowa w ust. 3 pkt 1;

5) termin wycieczki;

6) adres wycieczki, miejsce lokalizacji wycieczki lub trasę wycieczki, w tym nazwę kraju w przypadku wycieczki organizowanego za granicą;

7) liczbę uczestników;

8) ramowy program wycieczki;

9) sposób zapewnienia uczestnikom wycieczki dostępu do opieki medycznej;

10) numer zaświadczenia, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 lit. d, albo informację o złożeniu oświadczenia, o którym mowa w ust. 3 pkt 7.

7. Wycieczka może się odbyć wyłącznie po umieszczeniu zgłoszenia wycieczki w bazie wycieczki.

8. Jeżeli mimo wezwania, o którym mowa w ust. 4, organizator wycieczki nie uzupełnił braków lub nie usunął nieprawidłowości stwierdzonych w zgłoszeniu wycieczki, kurator oświaty, w drodze decyzji administracyjnej, odmawia umieszczenia zgłoszenia wycieczki w bazie wycieczki, o której mowa w art. 92h ust. 1.

Art. 92e. [Krótkotrwały wycieczki organizowany przez szkoły lub placówki]

1. Zgłoszeniu, o którym mowa w art. 92d ust. 1, nie podlega zamiar zorganizowania wycieczki przez szkołę lub placówkę, trwającego do 3 dni.

2. Dyrektor szkoły lub placówki zawiadamia organ prowadzący oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny o zamiarze zorganizowania wycieczki, o którym mowa w ust. 1, przekazując tym organom kartę wycieczki, z wyjątkiem listy, o której mowa w ust. 4 pkt 9.

3. Wycieczka, o którym mowa w ust. 1, może się odbyć wyłącznie po zawiadomieniu organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą lub placówką o zamiarze zorganizowania tego wycieczki.

4. Karta wycieczki zawiera:

1) nazwę i adres szkoły lub placówki;

2) adres wycieczki, miejsce lokalizacji wycieczki lub trasę wycieczki, w tym nazwę kraju w przypadku wycieczki organizowanego za granicą;

3) termin wycieczki;

4) cel i program wycieczki;

5) środek transportu;

- 6) imiona i nazwiska kierownika wycieczki i wychowawców wycieczki;
- 7) numer telefonu kierownika wycieczki;
- 8) oświadczenie kierownika wycieczki i wychowawców wycieczki o zobowiązaniu się do przestrzegania przepisów dotyczących bezpieczeństwa w czasie wycieczki;
- 9) listę uczestników wycieczki, która zawiera następujące dane: imię i nazwisko, datę urodzenia i adres zamieszkania;
- 10) liczbę uczestników;
- 11) datę i podpis dyrektora szkoły lub placówki.

Art. 92f. [Opłata za udział w wycieczce]

35 Opłatę za udział uczestnika w wycieczce ustala organizator wycieczki.

Art. 92g. [Udostępnienie służbom wersji elektronicznej zgłoszenia wycieczki]

Niezwłocznie po umieszczeniu zgłoszenia wycieczki w bazie wycieczki, o której mowa w art. 92h ust. 1, kurator oświaty udostępnia z bazy wycieczki państwowemu inspektorowi sanitarnemu, komendantowi powiatowemu (miejskiemu) Państwowej Straży Pożarnej oraz kuratorowi oświaty, właściwym ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki, wersję elektroniczną zgłoszenia wycieczki, z tym że informacji o spełnianiu przez osoby wchodzące w skład kadry wycieczki odpowiednio warunków, o których mowa w art. 92p ust. 1-6 i art. 92c ust. 2 pkt 2 lit. b, oraz oświadczenia, o którym mowa w art. 92d ust. 3 pkt 6, nie ujawnia się państwowemu inspektorowi sanitarnemu i komendantowi powiatowemu (miejskiemu) Państwowej Straży Pożarnej.

Art. 92h. [Baza wycieczki. Przechowywanie dokumentacji dotyczącej wycieczki]

1. Bazę wycieczki prowadzi minister właściwy do spraw oświaty i wychowania za pomocą systemu teleinformatycznego.

2. Zgłoszenia wycieczki usuwa się z bazy wycieczki:

1) po upływie 30 dni od dnia zakończenia ferii zimowych - w przypadku wycieczki organizowanego w czasie zimowej przerwy świątecznej i ferii zimowych w danym roku szkolnym;

2) po upływie 30 dni od dnia zakończenia ferii letnich - w przypadku wycieczki organizowanego w czasie wiosennej przerwy świątecznej i ferii letnich w danym roku szkolnym.

3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, kurator oświaty, właściwy państwowy inspektor sanitarny i komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej przechowują odpowiednio dane zawarte w bazie wycieczki, dokumentację dotyczącą zgłoszenia wycieczki i dokumentację wycieczki przez okres 5 lat od dnia usunięcia zgłoszenia z bazy wycieczki.

4. Organizator wycieczki przechowuje dokumentację dotyczącą zgłoszenia wycieczki i dokumentację wycieczki przez okres 5 lat od dnia usunięcia zgłoszenia z bazy wycieczki.

5. Szkoła lub placówka przechowuje kartę wycieczki przez okres 5 lat od dnia zakończenia wycieczki.

Art. 92i. [Informowanie o zmianach okoliczności objętych zgłoszeniem wycieczki]

Organizator wycieczki zawiadamia niezwłocznie kuratora oświaty właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wycieczki, a w przypadku organizatora wycieczki posiadającego siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - kuratora oświaty właściwego ze względu na lokalizację wycieczki, o zmianach okoliczności objętych zgłoszeniem wycieczki.

Art. 92j. [Informowanie uczestnika wycieczki lub jego rodziców o warunkach organizacji wycieczki]

Organizator wycieczki informuje rodziców uczestnika albo pełnoletniego uczestnika wycieczki o warunkach organizacji wycieczki, w szczególności o terminie, miejscu lub trasie wycieczki, jego programie i regulaminie.

Art. 92k. [Karta kwalifikacyjna]

1. Organizator wycieczki zakłada dla uczestnika wycieczki kartę kwalifikacyjną, z wyłączeniem wycieczki, o którym mowa w art. 92e ust. 1.

2. Karta kwalifikacyjna zawiera:

1) informacje dotyczące wycieczki:

a) formę wycieczki,

b) termin wycieczki,

c) adres wycieczki, miejsce lokalizacji wycieczki lub trasę wycieczki, w tym nazwę kraju w przypadku wycieczki zorganizowanej za granicą;

2) informacje dotyczące uczestnika wycieczki:

a) imię (imiona) i nazwisko uczestnika oraz imiona i nazwiska jego rodziców,

b) rok urodzenia,

c) adres zamieszkania, a w przypadku gdy uczestnik jest niepełnoletni - adres zamieszkania jego rodziców lub adres ich pobytu, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania,

d) numer telefonu rodziców lub osoby wskazanej przez pełnoletniego uczestnika,

e) informację o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczestnika, w szczególności o potrzebach wynikających z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym,

f) istotne dane o stanie zdrowia, rozwoju psychofizycznym i stosowanej diecie uczestnika oraz jego numer PESEL w celu potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej,

g) zgodę rodziców uczestnika albo zgodę pełnoletniego uczestnika na przetwarzanie danych osobowych na potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia uczestnika, zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 i 1662 oraz z 2015 r. poz. 1309);

3) decyzję organizatora wycieczki o zakwalifikowaniu uczestnika do udziału w wycieczce;

4) potwierdzenie przez kierownika wycieczki pobytu uczestnika w miejscu wycieczki w terminie, o którym mowa w pkt 1 lit. b, albo informację kierownika wycieczki o skróceniu tego pobytu;

5) informację kierownika wycieczki o stanie zdrowia uczestnika w czasie trwania wycieczki oraz o chorobach przebytych w jego trakcie;

6) informacje i spostrzeżenia wychowawcy wycieczki dotyczące uczestnika wycieczki.

3. Organizator wycieczki podaje w karcie kwalifikacyjnej informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 1, a następnie przekazuje ją rodzicom uczestnika albo pełnoletniemu uczestnikowi wycieczki.

4. Rodzice uczestnika albo pełnoletni uczestnik wycieczki podają w karcie kwalifikacyjnej informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 2, a następnie przekazują ją organizatorowi wycieczki.

Art. 92l. [Wypadek podczas wycieczki]

1. Każda osoba wchodząca w skład kadry wycieczki, która powzięła wiadomość o wypadku z udziałem uczestnika wycieczki, niezwłocznie udziela mu pierwszej pomocy i zapewnia opiekę, a w razie potrzeby powiadamia podmioty ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

2. Kierownik wycieczki lub upoważniony przez niego wychowawca wycieczki o każdym wypadku podczas wycieczki zawiadamia niezwłocznie:

1) rodziców uczestnika, który uległ wypadkowi, albo osobę wskazaną przez pełnoletniego uczestnika wycieczki w karcie kwalifikacyjnej;

2) organizatora wycieczki;

3) kuratora oświaty właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wycieczki oraz kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki;

4) organ prowadzący szkołę lub placówkę, dyrektora szkoły lub placówki oraz radę rodziców - w przypadku gdy organizatorem wycieczki jest szkoła lub placówka;

5) prokuratora - w razie wypadku śmiertelnego, ciężkiego lub zbiorowego;

6) państwowego inspektora sanitarnego - w przypadku zatrucia pokarmowego, do którego doszło na terenie kraju.

3. Miejsce wypadku zabezpiecza się do czasu sporządzenia protokołu powypadkowego.

4. Kierownik wycieczki albo upoważniony przez niego wychowawca wycieczki przeprowadza po wypadku postępowanie powypadkowe oraz sporządza protokół powypadkowy, który zawiera:

1) imię, nazwisko i adres zamieszkania uczestnika, który uległ wypadkowi;

2) okoliczności wypadku;

3) działania podjęte w związku z wypadkiem;

4) skutki wypadku;

5) miejscowość lub miejsce i datę sporządzenia protokołu oraz podpis osoby sporządzającej protokół.

5. W postępowaniu powypadkowym może uczestniczyć jako obserwator przedstawiciel kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki, a w przypadku wycieczki organizowanej przez szkołę lub placówkę - także przedstawiciel organu prowadzącego.
6. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach, po jednym dla rodziców uczestnika, który uległ wypadkowi, albo pełnoletniego uczestnika wycieczki, który uległ wypadkowi, lub osoby wskazanej przez niego w karcie kwalifikacyjnej, organizatora wycieczki i kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki.
7. Rodzice uczestnika, który uległ wypadkowi, albo pełnoletni uczestnik, który uległ wypadkowi, lub osoba wskazana przez niego w karcie kwalifikacyjnej mogą zgłosić pisemne zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania.
8. W przypadku stwierdzenia, że zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym są zasadne w całości lub w części kierownik wycieczki albo upoważniony przez niego wychowawca wycieczki zmienia lub uzupełnia protokół.
9. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym w całości kierownik wycieczki albo upoważniony przez niego wychowawca wycieczki pozostawia protokół bez zmian.
10. Kierownik wycieczki, w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym, informuje na piśmie osoby, o których mowa w ust. 6, o uwzględnieniu w całości lub w części albo nieuwzględnieniu tych zastrzeżeń, wraz z uzasadnieniem.

Art. 92m. [Nadzór i kontrola wycieczki]

1. Nadzór nad wycieczką organizowaną w kraju sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wycieczki.
2. W ramach nadzoru kurator oświaty zbiera i analizuje informacje o stanie i warunkach realizacji wycieczki na obszarze województwa, a także, odpowiednio do potrzeb, może:
  - 1) kontrolować wycieczki w miejscu wycieczki;
  - 2) żądać wglądu do dokumentacji wycieczki w miejscu wycieczki;
  - 3) żądać wglądu do dokumentacji wycieczki po zakończeniu wycieczki;
  - 4) występować do organizatora wycieczki o informacje związane z organizacją i przebiegiem wycieczki.
3. Kurator oświaty zawiadamia organizatora wycieczki o zamiarze przeprowadzenia kontroli. Nie zawiadamia się o zamiarze przeprowadzenia kontroli, w przypadku gdy przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem zdrowia lub życia uczestników wycieczki, jest wynikiem wcześniej przeprowadzonej kontroli lub następuje z powodu otrzymanych skarg.
4. Kontrolę przeprowadzają osoba lub osoby wyznaczone przez kuratora oświaty, na podstawie okazanego imiennego upoważnienia wydanego przez kuratora oświaty i po okazaniu legitymacji służbowej.
5. Osoba przeprowadzająca kontrolę podlega wyłączeniu z udziału w kontroli, na wniosek lub z urzędu, jeżeli kontrola może dotyczyć jej praw lub obowiązków, praw lub obowiązków jej małżonka, osoby pozostającej z nią faktycznie we wspólnym pożyciu, krewnych lub powinowatych do drugiego stopnia lub osoby związanej z nią z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli. Powody wyłączenia trwają mimo ustania małżeństwa, wspólnego pożycia, przysposobienia, opieki lub kurateli.
6. Przed rozpoczęciem kontroli osoba przeprowadzająca kontrolę składa pisemne oświadczenie o braku lub istnieniu okoliczności uzasadniających wyłączenie z udziału w kontroli.
7. Osoba przeprowadzająca kontrolę podlega wyłączeniu również w przypadku zaistnienia w toku kontroli okoliczności mogących wywołać uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności.
8. O wyłączeniu, o którym mowa w ust. 5 i 7, decyduje kurator oświaty.
9. Osobie przeprowadzającej kontrolę przysługuje prawo wstępu do wszystkich obiektów i urządzeń związanych z wycieczką, wglądu do dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia kontroli, sporządzania jej kopii oraz żądania udzielenia ustnych lub pisemnych wyjaśnień.
10. Czynności kontrolnych dokonuje się w obecności organizatora wycieczki lub kierownika wycieczki albo osoby upoważnionej. Organizator wycieczki oraz osoby wchodzące w skład kadry wycieczki są obowiązani udzielać osobie przeprowadzającej kontrolę wszelkich potrzebnych informacji oraz zapewnić jej warunki sprawnego przeprowadzenia kontroli.
11. Osoba przeprowadzająca kontrolę sporządza protokół kontroli, który zawiera:
  - 1) nazwę lub imię i nazwisko organizatora wycieczki oraz jego adres siedziby lub adres zamieszkania;
  - 2) imię i nazwisko kierownika wycieczki oraz jego adres zamieszkania;

- 3) numer zgłoszenia wypadku umieszczonego w bazie wypadku;
  - 4) imię, nazwisko i stanowisko służbowe osoby przeprowadzającej kontrolę;
  - 5) datę rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych;
  - 6) miejsce kontroli;
  - 7) zakres kontroli;
  - 8) opis ustalonego stanu faktycznego;
  - 9) zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości;
  - 10) imiona, nazwiska i funkcje osób odpowiedzialnych za nieprawidłowości;
  - 11) pouczenie o prawie, sposobie i terminie zgłoszenia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole kontroli i o prawie do odmowy podpisania protokołu.
12. Protokół kontroli podpisuje osoba przeprowadzająca kontrolę oraz organizator wypadku lub kierownik wypadku albo osoba upoważniona. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez organizatora wypadku lub kierownika wypadku albo osobę upoważnioną osoba przeprowadzająca kontrolę umieszcza w protokole informację o tym fakcie.
13. Organizator wypadku lub kierownik wypadku albo osoba upoważniona ma prawo zgłosić pisemne umotywowane zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole kontroli w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania.
14. Kurator oświaty, w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole kontroli, informuje na piśmie osoby, o których mowa w ust. 13, o uwzględnieniu w całości lub w części albo nieuwzględnieniu tych zastrzeżeń, wraz z uzasadnieniem.
15. W przypadku stwierdzenia, że zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole kontroli są zasadne w całości lub w części osoba przeprowadzająca kontrolę zmienia lub uzupełnia protokół kontroli.
16. W przypadku nieuwzględnienia w całości zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole kontroli osoba przeprowadzająca kontrolę pozostawia protokół kontroli bez zmian.
- Art. 92n. [Stwierdzenie nieprawidłowości podczas kontroli wypadku]
1. W razie stwierdzenia, że wypadek jest prowadzony niezgodnie z prawem lub danymi zawartymi w zgłoszeniu wypadku, kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wypadku, z urzędu albo na wniosek właściwego państwowego inspektora sanitarnego lub komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej:
- 1) nakazuje organizatorowi wypadku usunięcie w wyznaczonym terminie stwierdzonych nieprawidłowości, pod rygorem zakończenia prowadzenia wypadku;
  - 2) nakazuje organizatorowi wypadku natychmiastowe przeniesienie uczestników wypadku do innego obiektu, spełniającego warunki, o których mowa w art. 92c ust. 2 pkt 1, jeżeli nieprawidłowości powodują bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia uczestników wypadku, pod rygorem zakończenia prowadzenia wypadku.
2. W przypadku:
- 1) niemożności usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, o których mowa w ust. 1 pkt 1,
  - 2) niewykonania nakazu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lub 2
- kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wypadku zarządza, w drodze decyzji administracyjnej, zakończenie prowadzenia wypadku przez organizatora wypadku oraz nakazuje organizatorowi wypadku niezwłoczne zorganizowanie powrotu uczestników wypadku do miejsca zamieszkania.
3. Decyzji, o której mowa w ust. 2, nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.
4. Kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wypadku zawiadamia niezwłocznie kuratora oświaty właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wypadku o wydaniu decyzji, o której mowa w ust. 2, i przekazuje kopię tej decyzji.
5. Właściwy państwowy inspektor sanitarny i komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej są obowiązani niezwłocznie zawiadomić kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wypadku o stwierdzonych okolicznościach uzasadniających zakończenie prowadzenia wypadku.
6. Informację o wydaniu decyzji, o której mowa w ust. 2, lub o stwierdzeniu okoliczności, o których mowa w ust. 5, kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wypadku zamieszcza niezwłocznie w bazie wypadku, o której mowa w art. 92h ust. 1, a informację o terminie zakończenia prowadzenia wypadku udostępnia w bazie wypadku do publicznej wiadomości.

Art. 92o. [Nadzór nad wycieczką organizowaną za granicą]

1. Nadzór nad wycieczką organizowaną za granicą sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wycieczki.
2. W ramach nadzoru kurator oświaty zbiera i analizuje informacje o stanie i warunkach realizacji wycieczki za granicą, może żądać od organizatora wycieczki dokumentacji wycieczki oraz dodatkowych informacji związanych z organizacją i przebiegiem wycieczki, w tym także po jego zakończeniu.

Art. 92p. [Kierownik wycieczki. Wychowawca wycieczki]

1. Kierownikiem wycieczki może być osoba, która:

- 1) nie była karana za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, z wyjątkiem przestępstwa określonego w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), przestępstwo określone w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124 oraz z 2015 r. poz. 28 i 875) albo wobec której nie orzeczono zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu;

- 2) ukończyła 18 lat;

- 3) posiada co najmniej wykształcenie średnie;

- 4) ukończyła kurs na kierownika wycieczki;

- 5) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie w wykonywaniu zadań dydaktyczno-wychowawczych lub opiekuńczo-wychowawczych, uzyskane w okresie ostatnich 15 lat.

2. Wychowawcą wycieczki może być osoba, która:

- 1) spełnia warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3;

- 2) ukończyła kurs na wychowawcę wycieczki.

3. Warunek, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy instruktorów harcerskich w stopniu co najmniej przewodnika lub równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w Rzeczypospolitej Polskiej albo w stopniu równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, pełniących funkcję kierownika wycieczki lub wychowawcy wycieczki w formach wycieczki organizowanych przez organizacje harcerskie.

4. Warunek, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, nie dotyczy osób zajmujących stanowiska kierownicze w szkołach lub placówkach oraz instruktorów harcerskich w stopniu co najmniej podharczmistrza lub równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w Rzeczypospolitej Polskiej albo w stopniu równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

5. Warunek, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, nie dotyczy nauczycieli oraz instruktorów harcerskich w stopniu co najmniej podharczmistrza lub równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w Rzeczypospolitej Polskiej albo w stopniu równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

6. Warunek, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, nie dotyczy nauczycieli, osób pracujących z dziećmi w placówkach wsparcia dziennego lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych, które posiadają wykształcenie określone w art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. a lub w art. 98 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz instruktorów harcerskich w stopniu co najmniej przewodnika lub równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w Rzeczypospolitej Polskiej albo w stopniu równoważnym nadanym w organizacji harcerskiej funkcjonującej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

7. Równoważność stopnia, o którym mowa w ust. 3-6, stwierdza kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wycieczki, w drodze decyzji administracyjnej. Kurator oświaty może zasięgnąć opinii organizacji harcerskiej funkcjonującej w Rzeczypospolitej Polskiej lub zwrócić

się do organizatora wycieczki o przedstawienie dokumentów niezbędnych do ustalenia równowagi stopnia.

8. W celu potwierdzenia spełnienia warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1:

1) kandydat na kierownika lub wychowawcę wycieczki jest obowiązany przedstawić organizatorowi wycieczki informację z Krajowego Rejestru Karnego; informacja ta zachowuje ważność przez okres 12 miesięcy od dnia jej wydania;

2) kandydat na kierownika lub wychowawcę wycieczki, który jest jednocześnie zatrudniony na podstawie przepisów, które przewidują warunek niekaralności za przestępstwo popełnione umyślnie, składa w formie pisemnej oświadczenie o niekaralności za przestępstwa, o których mowa w ust. 1 pkt 1.

(...)

Art. 92r. [Egzamin na kierownika wycieczki i wychowawcę wycieczki]

1. Kurs na kierownika wycieczki i kurs na wychowawcę wycieczki kończą się egzaminem sprawdzającym wiedzę i umiejętności uczestnika kursu.

2. Uczestnik kursu po zdaniu egzaminu sprawdzającego wiedzę i umiejętności otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu na kierownika wycieczki albo wychowawcę wycieczki wydane przez organizatora kursu.

(...)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wycieczki dzieci i młodzieży
Dz. U. z 2016 r. poz. 452.

(...)

§ 2.

1. Organizator wycieczki zgłasza kuratorowi oświaty zamiar zorganizowania wycieczki:

1) w przypadku wycieczki organizowanej w okresie ferii letnich oraz wiosennej przerwy świątecznej - od dnia 1 marca w roku szkolnym, w którym organizowany jest wypoczynek, jednak nie później niż na 21 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki, a w przypadku organizowania półkolonii lub wycieczki za granicą - nie później niż na 14 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki;

2) w przypadku wycieczki organizowanej w okresie ferii zimowych oraz zimowej przerwy świątecznej - od dnia 1 października w roku szkolnym, w którym organizowany jest wypoczynek, jednak nie później niż na 21 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki, a w przypadku organizowania półkolonii lub wycieczki za granicą - nie później niż na 14 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki.

2. W przypadkach uzasadnionych względami społecznymi organizator wycieczki może zgłosić kuratorowi oświaty zamiar zorganizowania wycieczki po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, nie później jednak niż na 7 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki.

3. Organizator wycieczki zgłasza kuratorowi oświaty zamiar zorganizowania wycieczki w postaci:

1) papierowej będącej wydrukiem wypełnionego formularza elektronicznego zamieszczonego w bazie wycieczki albo

2) formularza elektronicznego zamieszczonego w bazie wycieczki, uwierzytelnionego przy użyciu mechanizmów określonych w art. 20a ust. 1 albo 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 1114 oraz z 2016 r. poz. 352).

4. W przypadku złożenia zgłoszenia wycieczki w postaci papierowej organizator wycieczki również wysyła wypełniony formularz elektroniczny za pośrednictwem bazy wycieczki. Formularz elektroniczny nie wymaga uwierzytelnienia.

5. Do zgłoszenia wycieczki organizowanej w kraju organizator wycieczki dołącza:

1) w przypadku organizowania wycieczki w obiekcie hotelarskim lub innym obiekcie, w którym są świadczone usługi hotelarskie, o którym mowa w art. 35 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 187) - kopię opinii właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, potwierdzającej spełnienie przez obiekt lub teren wymagań ochrony przeciwpożarowej;

2) w przypadku organizowania wycieczki w obiekcie używanym okazjonalnie do wycieczki, z wyłączeniem wycieczki organizowanej w szkołach i placówkach:

- a) szkic poszczególnych pomieszczeń obiektu, z określeniem ich funkcji, w szczególności pomieszczenia do spania, stołówki, pomieszczeń do zajęć wychowawczo-rekreacyjnych i sanitariatów,
- b) kopię opinii właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, potwierdzającej spełnianie przez obiekt lub teren wymagań ochrony przeciwpożarowej;
- 3) w przypadku organizowania wycieczki bez stałej infrastruktury komunalnej, w szczególności wycieczki organizowanej w formie biwaku:

- a) szkic sposobu zagospodarowania terenu przeznaczonego na wypoczynek, w szczególności rozmieszczenia poszczególnych części: mieszkalnej, żywieniowej, zespołu służby zdrowia i sanitariatów,
- b) kopię opinii właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej potwierdzającej spełnianie przez teren wymagań ochrony przeciwpożarowej;
- 4) w przypadku organizowania wycieczki o charakterze wędrownym - mapę trasy ze wskazaniem terminu i miejsca noclegu.

6. Do zgłoszenia wycieczki organizowanej za granicą organizator wycieczki dołącza:

- 1) w przypadku organizowania wycieczki w obiekcie używanym okazjonalnie oraz bez stałej infrastruktury komunalnej - szkic poszczególnych pomieszczeń obiektu, z określeniem ich funkcji, w szczególności pomieszczenia do spania, stołówki, pomieszczeń do zajęć wychowawczo-rekreacyjnych i sanitariatów;
- 2) w przypadku organizowania wycieczki o charakterze wędrownym - mapę trasy ze wskazaniem terminu i miejsca noclegu;
- 3) oświadczenie o zawarciu umowy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia za granicą na rzecz uczestników wycieczki.

(...)

§ 3.

1. Dyrektor szkoły lub placówki zawiadamia organ prowadzący oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny o zamiarze zorganizowania wycieczki, o którym mowa w art. 92e ust. 1 ustawy, przekazując kartę wycieczki nie później niż na 3 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki.

(...)

§ 4.

1. Liczba uczestników wycieczki pozostających pod opieką jednego wychowawcy wycieczki nie może przekraczać 20 osób.

2. W przypadku grupy z dziećmi do 10 roku życia oraz grupy mieszanej, w której są dzieci do 10 roku życia, liczba uczestników wycieczki pozostających pod opieką jednego wychowawcy wycieczki nie może przekraczać 15 osób.

3. Dopuszcza się udział nie więcej niż 2 uczestników niepełnosprawnych lub przewlekle chorych w grupie pozostającej pod opieką jednego wychowawcy wycieczki, o której mowa w ust. 1 i 2. W przypadku wycieczki organizowanej wyłącznie dla dzieci niepełnosprawnych lub przewlekle chorych liczba uczestników wycieczki w grupie pozostającej pod opieką jednego wychowawcy wycieczki powinna być zgodna z liczbą dzieci w oddziale przedszkola specjalnego, oddziale specjalnym w przedszkolu ogólnodostępnym, oddziale szkoły specjalnej oraz oddziale specjalnym odpowiednio w szkole podstawowej ogólnodostępnym, gimnazjum ogólnodostępnym lub szkole ponadgimnazjalnej ogólnodostępnym, właściwej dla wieku tych uczestników, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy.

§ 5.

1. Do obowiązków kierownika wycieczki należy:

- 1) kierowanie wycieczką;
- 2) opracowywanie planu pracy oraz rozkładu dnia podczas wycieczki i kontrola ich realizacji;
- 3) ustalenie i przydzielenie szczegółowego zakresu czynności wychowawcom wycieczki, trenerom i instruktorom sportu, rekreacji, animacji kulturalno-oświatowej, lektorom języka i innym osobom prowadzącym zajęcia podczas wycieczki;
- 4) kontrola wykonywania obowiązków przez osoby wymienione w pkt 3;
- 5) zapewnienie uczestnikom wycieczki właściwej opieki od momentu przejścia ich od rodziców do czasu ponownego przekazania rodzicom; w przypadku pełnoletnich uczestników wycieczki - z miejsca i do miejsca zbiórki wyznaczonych przez organizatora wycieczki;
- 6) nadzór i przestrzeganie bezpiecznych i higienicznych warunków wycieczki;

- 7) zapewnienie uczestnikom wycieczki korzystania wyłącznie z wyznaczonych obszarów wodnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. poz. 1240 oraz z 2015 r. poz. 779, 1642 i 1830), w obecności ratownika wodnego i wychowawcy wycieczki;
  - 8) zapewnienie zróżnicowanej diety uczestnikom wycieczki;
  - 9) przekazanie organizatorowi wycieczki niezwłocznie po zakończeniu wycieczki dziennika zajęć i kart kwalifikacyjnych;
  - 10) udostępnienie na wniosek rodziców albo pełnoletniego uczestnika wycieczki kopii karty kwalifikacyjnej uczestnika wycieczki;
  - 11) nadzór nad realizacją programu;
  - 12) podział uczestników wycieczki na grupy.
2. Do obowiązków wychowawcy wycieczki należy:
- 1) zapoznanie się z kartami kwalifikacyjnymi uczestników wycieczki;
  - 2) poinformowanie kierownika wycieczki o specjalnych potrzebach uczestników wycieczki;
  - 3) prowadzenie dziennika zajęć realizowanych podczas wycieczki, którego wzór określa załącznik nr 5 do rozporządzenia;
  - 4) opracowywanie planu pracy uczestników wycieczki zorganizowanych w grupę;
  - 5) organizowanie zajęć zgodnie z rozkładem dnia;
  - 6) realizacja programu;
  - 7) sprawowanie opieki nad uczestnikami wycieczki zorganizowanymi w grupę w zakresie higieny, zdrowia, wyżywienia oraz innych czynności opiekuńczych;
  - 8) zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki zorganizowanym w grupę;
  - 9) zapewnienie uczestnikom wycieczki, we współpracy z ratownikiem wodnym, opieki w czasie korzystania z wyznaczonych obszarów wodnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych;
  - 10) prowadzenie innych zajęć zleconych przez kierownika wycieczki.
3. Obowiązków kierownika wycieczki nie łączy się z obowiązkami wychowawcy wycieczki.

§ 6.

1. Kierownik wycieczki, o którym mowa w art. 92e ust. 1 ustawy:
  - 1) opracowuje program wycieczki;
  - 2) opracowuje regulamin wycieczki i zapoznaje z nim wszystkich uczestników wycieczki;
  - 3) zapewnia warunki do pełnej realizacji programu i regulaminu wycieczki oraz sprawuje nadzór w tym zakresie;
  - 4) zapoznaje uczestników wycieczki z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnia warunki do ich przestrzegania, w tym zapewnia uczestnikom wycieczki korzystanie wyłącznie z wyznaczonych obszarów wodnych;
  - 5) określa zadania wychowawcy wycieczki w zakresie realizacji programu, zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki;
  - 6) nadzoruje zaopatrzenie uczestników wycieczki w sprawny sprzęt i ekwipunek oraz apteczkę pierwszej pomocy;
  - 7) organizuje transport, wyżywienie i noclegi dla uczestników wycieczki;
  - 8) dokonuje podziału zadań wśród uczestników wycieczki;
  - 9) dysponuje środkami finansowymi przekazanymi na organizację wycieczki;
  - 10) dokonuje podsumowania i oceny wycieczki po jego zakończeniu;
  - 11) rozlicza środki finansowe przeznaczone na organizację wycieczki.
2. Wychowawca wycieczki, o którym mowa w art. 92e ust. 1 ustawy:
  - 1) sprawuje opiekę nad uczestnikami grupy w zakresie higieny, zdrowia, wyżywienia oraz innych czynności opiekuńczych;
  - 2) zapewnia bezpieczeństwo uczestnikom wycieczki zorganizowanym w grupę;

- 3) zapewnia uczestnikom wycieczki, we współpracy z ratownikiem wodnym, opiekę w czasie korzystania z wyznaczonych obszarów wodnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych;
  - 4) współdziała z kierownikiem wycieczki w zakresie realizacji programu;
  - 5) sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu wycieczki przez uczestników wycieczki, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa;
  - 6) nadzoruje wykonywanie zadań przydzielonych uczestnikom wycieczki;
  - 7) wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika wycieczki.
- (...)

**USTAWA z dnia 24 maja 2000 r.
o Krajowym Rejestrze Karnym
(Dz.U.2012.654)
Art. 24.**

(...)

1a. Od uiszczenia opłaty za wydanie z Rejestru informacji o osobie zwolnieni są także będący wolontariuszami kandydaci na kierowników wycieczki lub wychowawców wycieczki, obowiązani do przedstawienia informacji organizatorowi wycieczki na podstawie art. 92p ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

(...)

KOMENTARZ: Poniższe Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r., a także Rozporządzenie Ministra Edukacji narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, należy traktować tylko i wyłącznie jako przykład pewnych dobrych praktyk, ponieważ przywołane powyżej akty prawne dotyczą placówek - publicznych przedszkoli, szkół oraz innych placówek, przy czym Związek Harcerstwa Polskiego takiego statusu nie posiada.

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU
z dnia 8 listopada 2001 r.
w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola,
szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki.
(Dz. U. Nr 135 poz.1516 z dnia 26 listopada 2001 r.)**

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 19, poz. 239, Nr 48, poz. 550, Nr 104, poz. 1104, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1320 oraz z 2001 r. Nr 111, poz. 1194) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Przedszkola, szkoły i placówki, zwane dalej "szkołami", mogą organizować dla wychowanków i uczniów, zwanych dalej "uczniami", różnorodne formy krajoznawstwa i turystyki.

2. W organizowaniu form działalności, o której mowa w ust. 1, szkoły mogą współdziałać ze stowarzyszeniami i innymi podmiotami, których przedmiotem działalności jest krajoznawstwo i turystyka.

§ 2. Organizowanie przez szkoły krajoznawstwa i turystyki ma na celu w szczególności:

- 1) poznawanie kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii,
- 2) poznawanie kultury i języka innych państw,
- 3) poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego,
- 4) wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania,

- 5) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody,
- 6) podnoszenie sprawności fizycznej,
- 7) poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie,
- 8) upowszechnianie form aktywnego wypoczynku,
- 9) przeciwdziałanie patologii społecznej,
- 10) poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.

§ 3. Krajoznawstwo i turystyka może być organizowana w ramach zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych.

§ 4. Organizowanie krajoznawstwa i turystyki odbywa się w następujących formach:

- 1) wycieczki przedmiotowe - inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych,
- 2) wycieczki krajoznawczo-turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych

- zwane dalej "wycieczkami",

- 1) imprezy krajoznawczo-turystyczne, takie jak: biwaki, konkursy, turnieje,
- 2) imprezy turystyki kwalifikowanej i obozy wędrowne, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych, w tym posługiwanie się specjalistycznym sprzętem,
- 3) imprezy wyjazdowe - związane z realizacją programu nauczania, takie jak: zielone szkoły, szkoły zimowe, szkoły ekologiczne

- zwane dalej "imprezami".

§ 5. Organizację i program wycieczek oraz imprez dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej, stopnia przygotowania i umiejętności specjalistycznych.

§ 6. 1. Obozy wędrowne, o których mowa w § 4 pkt 4, organizuje się po trasach przygotowanych przez podmioty działające w zakresie turystyki kwalifikowanej.

2. Przy ustalaniu bazy noclegowej dla uczestników wycieczek i imprez uwzględnia się istniejącą bazę szkolnych schronisk młodzieżowych.

§ 7. 1. Szkoły mogą organizować wycieczki i imprezy zagraniczne w formach, o których mowa w § 4 pkt 1-4.

2. Zgodę na zorganizowanie wycieczek i imprez, o których mowa w ust. 1, wyraża dyrektor szkoły po zawiadomieniu organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

3. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 2, zawiera w szczególności:

- 1) nazwę kraju,
- 2) czas pobytu,
- 3) program pobytu,
- 4) imię i nazwisko kierownika oraz opiekunów,
- 5) listę uczniów biorących udział w wyjeździe wraz z określeniem ich wieku.

§ 8. Udział uczniów niepełnoletnich w wycieczkach, z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych, i imprezach wymaga zgody ich przedstawicieli ustawowych.

§ 9. 1. Wycieczkę lub imprezę przygotowuje się pod względem programowym i organizacyjnym, a następnie informuje się uczestników o podjętych ustaleniach, a w szczególności o: celu, trasie, harmonogramie i regulaminie.

2. Zapewnienie przez szkołę opieki i bezpieczeństwa uczniom podczas wycieczek i imprez odbywa się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 95a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach**, Dz. U. Nr 6 Poz. 69 z dnia 22 stycznia 2003 r. - jest poniżej)

§ 10. 1. Program wycieczki lub imprezy organizowanej przez szkołę, listę uczestników, imię i nazwisko kierownika oraz liczbę opiekunów zawiera karta wycieczki lub imprezy, którą zatwierdza dyrektor szkoły.

2. Wzór karty wycieczki lub imprezy stanowi załącznik do rozporządzenia.

§ 11. 1. Dyrektor szkoły wyznacza kierownika wycieczki lub imprezy spośród pracowników pedagogicznych szkoły o kwalifikacjach odpowiednich do realizacji określonych form krajoznawstwa i turystyki.

2. Kierownikiem wycieczki lub imprezy może być także inna, wyznaczona przez dyrektora szkoły, osoba pełnoletnia, która:

- 1) ukończyła kurs kierowników wycieczek szkolnych,
- 2) jest instruktorem harcerskim,
- 3) posiada uprawnienia przewodnika turystycznego, przodownika lub instruktora turystyki kwalifikowanej lub pilota wycieczek.

3. Kierownikiem obozu wędrownego, o którym mowa w § 4 pkt 4, może być osoba po ukończeniu kursu dla kierowników obozów wędrownych lub posiadająca uprawnienia wymienione w ust. 2 pkt 3.

4. Kierownikiem imprezy turystyki kwalifikowanej, o której mowa w § 4 pkt 4, może być osoba posiadająca uprawnienia wymienione w ust. 2 pkt 3 bądź stopień trenera lub instruktora odpowiedniej dyscypliny sportu.

§ 12. Kierownik wycieczki lub imprezy w szczególności:

- 1) opracowuje program i harmonogram wycieczki lub imprezy,
- 2) opracowuje regulamin i zapoznaje z nim wszystkich uczestników,
- 3) zapewnia warunki do pełnej realizacji programu i regulaminu wycieczki lub imprezy oraz sprawuje nadzór w tym zakresie,
- 4) zapoznaje uczestników z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnia warunki do ich przestrzegania,
- 5) określa zadania opiekuna w zakresie realizacji programu, zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki lub imprezy,
- 6) nadzoruje zaopatrzenie uczestników w sprawny sprzęt i ekwipunek oraz apteczkę pierwszej pomocy,
- 7) organizuje transport, wyżywienie i noclegi dla uczestników,
- 8) dokonuje podziału zadań wśród uczestników,
- 9) dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki lub imprezy,
- 10) dokonuje podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki lub imprezy po jej zakończeniu.

§ 13. 1. Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel albo, po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły, inna pełnoletnia osoba.

2. Opiekun w szczególności:

- 1) sprawuje opiekę nad powierzonymi mu uczniami,
- 2) współdziała z kierownikiem w zakresie realizacji programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy,
- 3) sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa,
- 4) nadzoruje wykonywanie zadań przydzielonych uczniom,
- 5) wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika.

§ 13a. Dyrektor szkoły może wyrazić zgodę na łączenie funkcji kierownika i opiekuna wycieczki lub imprezy.

§ 14. Kierownikiem lub opiekunem uczniów biorących udział w wycieczce lub imprezie zagranicznej może być osoba znająca język obcy w stopniu umożliwiającym porozumienie się w kraju docelowym, jak również w krajach znajdujących się na trasie planowanej wycieczki lub imprezy.

§ 15. Uczestnikiem wycieczki lub imprezy zagranicznej może być osoba ubezpieczona od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.

§ 16. Działalność szkoły w zakresie krajoznawstwa i turystyki, w tym koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia kierowników i opiekunów wycieczek lub imprez, może być finansowana ze środków pozabudżetowych, a w szczególności:

- 1) z odpłatności uczniów biorących udział w wycieczce lub imprezie,
- 2) ze środków pochodzących z działalności samorządu uczniowskiego i organizacji młodzieżowych działających na terenie szkoły,
- 3) ze środków wypracowanych przez uczniów,
- 4) ze środków przekazanych przez radę rodziców lub radę szkoły, a także osoby fizyczne i prawne.

§ 17. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU
z dnia 31 grudnia 2002 r.
w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach
i placówkach
(Dz. U. Nr 6 Poz. 69 z dnia 22 stycznia 2003 r.)

Na podstawie art. 95a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 19, poz. 239, Nr 48, poz. 550, Nr 104, poz. 1104, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1320, z 2001 r. Nr 111, poz. 1194 i Nr 144, poz. 1615, z 2002 r. Nr 41, poz. 362, Nr 113, poz. 984, Nr 141, poz. 1185 i Nr 200, poz. 1683 oraz z 2003 r. Nr 6, poz. 65) zarządza się, co następuje:

(...)

Rozdział 3

Wychowanie fizyczne, sport i turystyka

§ 30. W czasie zawodów sportowych organizowanych przez szkołę lub placówkę uczniowie nie mogą pozostawać bez opieki osób do tego upoważnionych.

§ 31. 1. Stopień trudności i intensywności ćwiczeń dostosowuje się do aktualnej sprawności fizycznej i wydolności ćwiczących.

2. Uczestnika zajęć uskarżającego się na dolegliwości zdrowotne zwalnia się w danym dniu z wykonywania planowanych ćwiczeń, informując o tym jego rodziców (opiekunów).

3. Ćwiczenia są prowadzone z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających pełne bezpieczeństwo ćwiczących.

4. Bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących, są mocowane na stałe.

5. Stan techniczny urządzeń i sprzętu sportowego jest sprawdzany przed każdymi zajęciami.

6. W salach i na boiskach oraz w miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszcza się tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego.

7. Prowadzący zajęcia zapoznaje osoby biorące w nich udział z zasadami bezpiecznego wykonywania ćwiczeń oraz uczestniczenia w grach i zabawach.

§ 32. 1. Przy organizacji zajęć, imprez i wycieczek poza terenem szkoły lub placówki liczbę opiekunów oraz sposób zorganizowania opieki ustala się, uwzględniając wiek, stopień rozwoju psychofizycznego, stan zdrowia i ewentualną niepełnosprawność osób powierzonych opiece szkoły lub placówki, a także specyfikę zajęć, imprez i wycieczek oraz warunki, w jakich będą się one odbywać.

2. Kryteria, o których mowa w ust. 1, uwzględnia się również przy ustalaniu programu zajęć, imprez i wycieczek.

§ 33. 1. Opiekun wycieczki sprawdza stan liczbowy jej uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego.

2. Niedopuszczalne jest realizowanie wycieczek podczas burzy, śnieżycy i gołoledzi.

§ 34. 1. Jeżeli specyfika wycieczki tego wymaga, jej uczestników zaznajamia się z zasadami bezpiecznego przebywania nad wodą.

2. Osoby pozostające pod opieką szkoły lub placówki mogą pływać oraz kąpać się tylko w obrębie kąpielisk i pływalni w rozumieniu przepisów określających warunki bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne.

3. Nauka pływania może odbywać się tylko w miejscach specjalnie do tego celu wyznaczonych i przystosowanych.

4. Uczącym się pływać i kąpiącym się zapewnia się stały nadzór ratownika lub ratowników i ustawiczny nadzór opiekuna lub opiekunów ze strony szkoły lub placówki.

§ 35. 1. Kajaki i łodzie, z których korzystają uczestnicy wycieczek, wyposaża się w sprzęt ratunkowy.

2. Ze sprzętu pływającego korzystają jedynie osoby przeszkolone w zakresie jego obsługi oraz postugiwania się wyposażeniem ratunkowym.

§ 36. Niedopuszczalne jest używanie łodzi i kajaków podczas silnych wiatrów.

§ 37. Niedopuszczalne jest urządzenie ślizgawek i lodowisk na rzekach, stawach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych.

§ 38. Przed przystąpieniem do strzelania z broni sportowej uczniów zaznajamia się z zasadami korzystania ze strzelnicy i bezpiecznego obchodzenia się z bronią.

§ 39. Niedopuszczalne jest wydawanie osobom pozostającym pod opieką szkoły lub placówki sprzętu, którego użycie może stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia, w tym dysku, kuli, młota, oszczepu, łuku, szpady, sportowej broni strzeleckiej - jeżeli szkoła nie ma możliwości zapewnienia warunków bezpiecznego korzystania z tego sprzętu.

Rozdział 4

Wypadki osób pozostających pod opieką szkoły i placówki

§ 40. Pracownik szkoły lub placówki, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.

§ 41. 1. O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:

- 1) rodziców (opiekunów) poszkodowanego;
- 2) pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 3) społecznego inspektora pracy;
- 4) organ prowadzący szkołę lub placówkę;
- 5) radę rodziców.

2. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.

3. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.

4. Zawiadomień, o których mowa w ust. 1-3, dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.

§ 42. 1. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy, zwany dalej "zespołem", dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

2. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły lub placówki.

§ 43. 1. Członków zespołu powołuje dyrektor.

2. Zespół przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową, w tym protokół powypadkowy.

3. Wzór protokołu powypadkowego jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

4. W skład zespołu wchodzi pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społeczny inspektor pracy.

5. Jeżeli z jakichkolwiek powodów nie jest możliwy udział w pracach zespołu jednej z osób, o której mowa w ust. 4, dyrektor powołuje w jej miejsce innego pracownika szkoły lub placówki przeszkolonego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

6. Jeżeli w składzie zespołu nie mogą uczestniczyć ani pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy ani społeczny inspektor pracy, w skład zespołu wchodzi dyrektor oraz pracownik szkoły lub placówki przeszkolony w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

7. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

8. Przewodniczącym zespołu jest pracownik służby bhp, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu - społeczny inspektor pracy. Jeżeli w zespole nie uczestniczy ani pracownik służby bhp ani społeczny inspektor pracy, przewodniczącym zespołu spośród pracowników szkoły lub placówki wyznacza dyrektor.

9. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.

§ 44. Przewodniczący zespołu poucza poszkodowanego lub reprezentujące go osoby o przysługujących im prawach w toku postępowania powypadkowego.

§ 45. 1. Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się:

- 1) poszkodowanego pełnoletniego;
- 2) rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego.

2. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów).

§ 46. 1. Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

2. Jeden egzemplarz protokołu powypadkowego pozostaje w szkole lub placówce.

3. Organowi prowadzącemu i kuratorowi oświaty protokół powypadkowy doręcza się na ich wniossek.

§ 47. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor.

§ 48. 1. W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, o których mowa w § 46 ust. 1, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu.

2. Zastrzeżenia składa się ustnie do protokołu powypadkowego lub na piśmie przewodniczącemu zespołu.

3. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący.

4. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności:

1) niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego;

2) sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy.

§ 49. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę lub placówkę może:

1) zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych;

2) powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

§ 50. 1. Rejestr wypadków prowadzi dyrektor.

2. Wzór rejestru wypadków jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 51. Dyrektor omawia z pracownikami szkoły lub placówki okoliczności i przyczyny wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.

§ 52. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI z dnia
7 czerwca 2010 r. (Dz. U. Nr 109, poz. 719)
w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów
budowlanych i terenów**

Na podstawie art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 oraz z 2010 r. Nr 57, poz. 353) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Rozporządzenie określa sposoby i warunki ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, zwanych dalej „objektami”.

(...)

§ 2. 1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

(...)

2) pasie przeciwpożarowym - należy przez to rozumieć system drzewostanów różnej szerokości poddanych specjalnym zabiegom gospodarczym i porządkowym lub powierzchni wylesionych i oczyszczonych do warstwy mineralnej;

(...)

7) technicznych środkach zabezpieczenia przeciwpożarowego - należy przez to rozumieć urządzenia, sprzęt, instalacje i rozwiązania budowlane służące zapobieganiu powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów;

(...)

Rozdział 2

Czynności zabronione i obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej

§ 4. 1. W obiektach oraz na terenach przyległych do nich jest zabronione wykonywanie następujących czynności, które mogą spowodować pożar, jego rozprzestrzenianie się, utrudnienie prowadzenia działania ratowniczego lub ewakuacji:

(...)

2) użytkowanie instalacji, urządzeń i narzędzi niesprawnych technicznie lub w sposób niezgodny z przeznaczeniem albo warunkami określonymi przez producenta bądź niepoddawanych okresowym kontrolom, o zakresie i częstotliwości wynikających z przepisów prawa budowlanego, jeżeli może się to przyczynić do powstania pożaru, wybuchu lub rozprzestrzenienia ognia;

(...)

5) rozpalanie ognia, wysypywanie gorącego popiołu i żużla lub wypalanie wierzchniej warstwy gleby i traw, w miejscu umożliwiającym zapalenie się materiałów palnych albo sąsiednich obiektów;

6) składowanie poza budynkami w odległości mniejszej niż 4 m od granicy działki sąsiedniej materiałów palnych, w tym pozostałości roślinnych, gałęzi i chrustu;

7) użytkowanie elektrycznych urządzeń ogrzewczych ustawionych bezpośrednio na podłożu palnym, z wyjątkiem urządzeń eksploatowanych zgodnie z warunkami określonymi przez producenta;

8) przechowywanie materiałów palnych oraz stosowanie elementów wystroju i wyposażenia wewnątrz z materiałów palnych w odległości mniejszej niż 0,5 m od:

a) urządzeń i instalacji, których powierzchnie zewnętrzne mogą nagrzewać się do temperatury przekraczającej 373,15 K (100 °C),

(...)

11) składowanie materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji lub umieszczanie przedmiotów na tych drogach w sposób zmniejszający ich szerokość albo wysokość poniżej wymaganych wartości określonych w przepisach techniczno-budowlanych;

(...)

18) uniemożliwianie lub ograniczanie dostępu do:

a) gaśnic i urządzeń przeciwpożarowych,

b) przeciwwybuchowych urządzeń odciążających,

c) źródeł wody do celów przeciwpożarowych,

d) urządzeń uruchamiających instalacje gaśnicze i sterujących takimi instalacjami oraz innymi instalacjami wpływającymi na stan bezpieczeństwa pożarowego obiektu,

e) wyjść ewakuacyjnych albo okien dla ekip ratowniczych,

f) wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego oraz kurków głównych instalacji gazowej,

g) krat zewnętrznych i okiennic, które zgodnie z przepisami techniczno-budowlanymi powinny otwierać się od wewnątrz mieszkania lub pomieszczenia;

19) napełnianie gazem płynnym butli na stacjach paliw, stacjach gazu płynnego i w innych obiektach nieprzeznaczonych do tego celu;

20) dystrybucja i przeladunek ropy naftowej i produktów naftowych w obiektach i na terenach nieprzeznaczonych do tego celu.

2. Właściciele, zarządcy lub użytkownicy budynków oraz placów składowych i wiat, z wyjątkiem budynków mieszkalnych jednorodzinnych:

1) utrzymują urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice w stanie pełnej sprawności technicznej i funkcjonalnej;

(...)

3) umieszczają w widocznych miejscach instrukcje postępowania na wypadek pożaru wraz z wykazem telefonów alarmowych;

4) oznakowują znakami zgodnymi z Polskimi Normami:

a) drogi i wyjścia ewakuacyjne z wyłączeniem budynków mieszkalnych oraz pomieszczenia, w których zgodnie z przepisami techniczno-budowlanymi są wymagane co najmniej 2 wyjścia ewakuacyjne, w sposób zapewniający dostarczenie informacji niezbędnych do ewakuacji,

b) miejsca usytuowania urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic,

(...)

f) drabiny ewakuacyjne, rękawy ratownicze, pojemniki z maskami uciezkowymi, miejsca zbiórki do ewakuacji, miejsca lokalizacji kluczy do wyjść ewakuacyjnych,

(...)

§ 6. 1. Właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów bądź ich części stanowiących odrębne strefy pożarowe, przeznaczonych do wykonywania funkcji użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego, produkcyjnych, magazynowych oraz inwentarskich, zapewniają i wdrażają instrukcję bezpieczeństwa pożarowego, zawierającą:

- 1) warunki ochrony przeciwpożarowej, wynikające z przeznaczenia, sposobu użytkowania, prowadzonego procesu technologicznego, magazynowania (składowania) i warunków technicznych obiektu, w tym zagrożenia wybuchem;
- 2) określenie wyposażenia w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice oraz sposoby poddawania ich przeglądom technicznym i czynnościom konserwacyjnym;
- 3) sposoby postępowania na wypadek pożaru i innego zagrożenia;
- 4) sposoby zabezpieczenia prac niebezpiecznych pod względem pożarowym, jeżeli takie prace są przewidywane;
- 5) warunki i organizację ewakuacji ludzi oraz praktyczne sposoby ich sprawdzania;
- 6) sposoby zapoznania użytkowników obiektu, w tym zatrudnionych pracowników, z przepisami przeciwpożarowymi oraz treścią przedmiotowej instrukcji;
- 7) zadania i obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej dla osób będących ich stałymi użytkownikami;
- 8) plany obiektów, obejmujące także ich usytuowanie, oraz terenu przyległego, z uwzględnieniem graficznych danych dotyczących w szczególności:
  - a) powierzchni, wysokości i liczby kondygnacji budynku,
  - b) odległości od obiektów sąsiadujących,
  - c) parametrów pożarowych występujących substancji palnych,
  - d) występującej gęstości obciążenia ogniowego w strefie pożarowej lub w strefach pożarowych,
  - e) kategorii zagrożenia ludzi, przewidywanej liczby osób na każdej kondygnacji i w poszczególnych pomieszczeniach,
  - f) lokalizacji pomieszczeń i przestrzeni zewnętrznych zaklasyfikowanych jako strefy zagrożenia wybuchem,
  - g) podziału obiektu na strefy pożarowe,
  - h) warunków ewakuacji, ze wskazaniem kierunków i wyjść ewakuacyjnych,
  - i) miejsc usytuowania urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic, kurków głównych instalacji gazowej, materiałów niebezpiecznych pożarowo oraz miejsc usytuowania elementów sterujących urządzeniami przeciwpożarowymi,
  - j) wskazania dojeżdżać do dźwigów dla ekip ratowniczych,
  - k) hydrantów zewnętrznych oraz innych źródeł wody do celów przeciwpożarowych,
  - l) dróg pożarowych i innych dróg dojazdowych, z zaznaczeniem wjazdów na teren ogrodzony;
- 9) wskazanie osób lub podmiotów opracowujących instrukcję.

2. Warunki ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz plany, o których mowa w ust. 1 pkt 8, w stosunku do obiektów i terenów wymienionych w § 28 ust. 1, są przekazywane do właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej w celu ich wykorzystania na potrzeby planowania, organizacji i prowadzenia działań ratowniczych.

3. Sposób przechowywania dokumentów, o których mowa w ust. 2, powinien zapewnić możliwość ich natychmiastowego wykorzystania na potrzeby prowadzenia działań ratowniczych.

(...)

5. Dokumenty, o których mowa w ust. 2, mogą być przekazywane w formie elektronicznej.

(...)

9. Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego powinna się znajdować w miejscach dostępnych dla ekip ratowniczych.

Rozdział 3

Materiały niebezpieczne pożarowo

(...)

§ 10. 1. Wymagania dotyczące użytkowania butli z gazem płynnym do zasilania urządzeń i instalacji gazowych w budynkach określają przepisy techniczno-budowlane.

2. W strefie pożarowej, obejmującej tymczasowy obiekt budowlany lub teren, określanej tak jak strefa pożarowa składowiska, dopuszcza się użytkowanie i przechowywanie nie więcej niż 2 butli z gazem płynnym, o zawartości gazu do 11 kg każda, przy czym w przypadku butli turystycznych o zawartości gazu do 5 kg jego łączna masa zgromadzona w butlach nie może przekraczać 22 kg.

(...)

§ 13. 1. Butle przeznaczone do przechowywania i transportu gazów palnych oznacza się zgodnie z Polskimi Normami.

2. Butle z gazami palnymi należy przechowywać w pomieszczeniach przeznaczonych wyłącznie do tego celu.

3. W jednym pomieszczeniu mogą być magazynowane:

1) butle z gazami palnymi oraz z gazami niepalnymi, nietrującymi, z wyjątkiem gazów utleniających;

2) butle opróżnione z butlami napelnionymi gazem palnym, pod warunkiem ich oddzielnego ustawienia.

4. Butle z gazami palnymi, pełne lub opróżnione, posiadające stopy, należy ustawiać jednowarstwowo w pozycji pionowej, segregując je według zawartości.

5. Butle z gazami palnymi nieposiadające stóp należy magazynować w drewnianych ramach w pozycji poziomej; dopuszcza się układanie butli w stosy o wysokości do 1,5 m.

6. Butle należy zabezpieczyć przed upadkiem, stosując bariery, przegrody lub inne środki ochronne, a zawory butli zabezpieczyć kołpakami.

7. Szczegółowe wymagania dotyczące składowania i magazynowania butli z gazem płynnym określa rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 6 września 1999 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy magazynowaniu, napelnianiu i rozprowadzaniu gazów płynnych (Dz. U. Nr 75, poz. 846, z 2000 r. Nr 29, poz. 366 oraz z 2004 r. Nr 43, poz. 395).

Rozdział 4

Ewakuacja

§ 15. 1. Z każdego miejsca w obiekcie, przeznaczonego do przebywania ludzi, zapewnia się odpowiednie warunki ewakuacji, umożliwiające szybkie i bezpieczne opuszczanie strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowane do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów, a także zastosowanie technicznych środków zabezpieczenia przeciwpożarowego, polegających na:

1) zapewnieniu dostatecznej liczby, wysokości i szerokości wyjść ewakuacyjnych;

2) zachowaniu dopuszczalnej długości, wysokości i szerokości przejść oraz dojazdów ewakuacyjnych;

3) zapewnieniu bezpiecznej pożarowo obudowy i wydzielen dróg ewakuacyjnych oraz pomieszczeń;

4) zabezpieczeniu przed zadymieniem wymienionych w przepisach techniczno-budowlanych dróg ewakuacyjnych, w tym: na stosowaniu urządzeń zapobiegających zadymieniu lub urządzeń i innych rozwiązań techniczno-budowlanych zapewniających usuwanie dymu;

5) zapewnieniu oświetlenia awaryjnego (ewakuacyjnego i zapasowego) w pomieszczeniach i na drogach ewakuacyjnych wymienionych w przepisach techniczno-budowlanych;

6) zapewnieniu możliwości rozgłaszania sygnałów ostrzegawczych i komunikatów głosowych przez dźwiękowy system ostrzegawczy w budynkach, dla których jest on wymagany.

2. Odpowiednie warunki ewakuacji określają przepisy techniczno-budowlane.

(...)

Rozdział 6

Stosowanie stałych urządzeń gaśniczych, systemów sygnalizacji pożarowej, dźwiękowych systemów ostrzegawczych i gaśnic

(...)

§ 32. 1. Obiekty muszą być wyposażone w gaśnice, spełniające wymagania Polskich Norm dotyczących gaśnic.

2. Rodzaj gaśnic powinien być dostosowany do gaszenia tych grup pożarów, które mogą wystąpić w obiekcie:

(...)

3. Jedna jednostka masy środka gaśniczego 2 kg (lub 3 dm³) zawartego w gaśnicach przypada, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach szczególnych: 1) na każde 100 m² powierzchni strefy pożarowej w budynku, niechronionej stałym urządzeniem gaśniczym:

a) zakwalifikowanej do kategorii zagrożenia ludzi ZL I, ZL II, ZL III lub ZL V,

b) produkcyjnej i magazynowej o gęstości obciążenia ogniowego ponad 500 MJ/m²,

- c) zawierającej pomieszczenie zagrożone wybuchem;
2) na każde 300 m² powierzchni strefy pożarowej niewymienionej w pkt 1, z wyjątkiem zakwalifikowanej do kategorii zagrożenia ludzi ZL IV.

(...)

§ 33. 1. Gaśnice w obiektach muszą być rozmieszczone: 1) w miejscach łatwo dostępnych i widocznych, w szczególności:

- a) przy wejściach do budynków,
  - b) na klatkach schodowych,
  - c) na korytarzach,
  - d) przy wyjściach z pomieszczeń na zewnątrz;
- 2) w miejscach nienarażonych na uszkodzenia mechaniczne oraz działanie źródeł ciepła (piece, grzejniki);
3) w obiektach wielokondygnacyjnych - w tych samych miejscach na każdej kondygnacji, jeżeli pozwalają na to istniejące warunki.
2. Przy rozmieszczaniu gaśnic muszą być spełnione następujące warunki: 1) odległość z każdego miejsca w obiekcie, w którym może przebywać człowiek, do najbliższej gaśnicy nie powinna być większa niż 30 m;
2) do gaśnic powinien być zapewniony dostęp o szerokości co najmniej 1 m.

(...)

Rozdział 9

Zabezpieczenie przeciwpożarowe lasów

§ 38. 1. Lasy położone przy obiektach mogących stanowić zagrożenie pożarowe dla lasu oddziela się od tych obiektów pasami przeciwpożarowymi, utrzymywanymi w stanie zapewniającym ich użyteczność przez cały rok.

2. Rodzaje oraz sposoby wykonywania pasów przeciwpożarowych przez podmioty określone jako właściwe do ich wykonania i utrzymywania w: ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435, z późn. zm.), ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej określają: 1) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. Nr 58, poz. 405 i Nr 82, poz. 573);

2) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zastłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych (Dz. U. Nr 153, poz. 955).

(...)

§ 39. 1. W odległości mniejszej niż 30 m od skraju toru kolejowego lub drogi publicznej, z wyjątkiem drogi o nawierzchni nieutwardzonej, pozostawianie w szczególności gałęzi, chrustu, nieokrzesanych ściętych drzew i odpadów poeksploatacyjnych jest zabronione.

(...)

§ 40. 1. W lasach i na terenach śródleśnych, na obszarze łąk, torfowisk i wrzosowisk, jak również w odległości do 100 m od granicy lasów nie jest dopuszczalne wykonywanie czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo pożaru, w szczególności:

- 1) rozniecanie ognia poza miejscami wyznaczonymi do tego celu przez właściciela lub zarządcę lasu;
- 2) palenie tytoniu, z wyjątkiem miejsc na drogach utwardzonych i miejsc wyznaczonych do pobytu ludzi.

USTAWA
z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne
(Dz. U. 2017, poz. 1566 ze zmianami)

Rozdział 2

Wody wykorzystywane do kąpielii

Art. 37. [Określenie sezonu kąpielowego i wykazu kąpielisk; wniosek o umieszczenie kąpieliska w wykazie kąpielisk]

1. Rada gminy określa, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, corocznie do dnia 20 maja sezon kąpielowy, który obejmuje okres między 1 czerwca a 30 września.
2. Rada gminy określa, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, corocznie do dnia 20 maja wykaz kąpielisk na terenie gminy lub na polskich obszarach morskich przyległych do danej gminy.
3. Organizator kąpieliska do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego sezon kąpielowy, w którym kąpielisko ma być otwarte, przekazuje wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta wniosek o umieszczenie w wykazie kąpielisk, o którym mowa w ust. 2, wydzielonego fragmentu wód powierzchniowych, na którym planuje utworzyć kąpielisko.
4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:
  - 1) imię i nazwisko albo nazwę oraz adres organizatora;
  - 2) nazwę i adres kąpieliska oraz opis granicy kąpieliska na aktualnej mapie topograficznej albo ortofotomapie lub wykaz współrzędnych punktów załamania granicy kąpieliska;
  - 3) wskazanie długości linii brzegowej kąpieliska;
  - 4) wskazanie przewidywanej maksymalnej liczby osób korzystających dziennie z kąpieliska;
  - 5) wskazanie terminów otwarcia i zamknięcia kąpieliska;
  - 6) opis infrastruktury kąpieliska, w tym urządzeń sanitarnych;
  - 7) wskazanie sposobu gospodarki odpadami.
5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, dołącza się:
  - 1) kopię zgłoszenia wodnoprawnego, o którym mowa w art. 394 ust. 1 pkt 4, wraz z zaświadczeniem o niezgłoszeniu sprzeciwu, o którym mowa w art. 423 ust. 9;
  - 2) informacje dotyczące planowanego kąpieliska:
    - a) aktualny profil wody w kąpielisku,
    - b) status kąpieliska w poprzednim sezonie kąpielowym (czynne, nieczynne) albo wzmianka, że wniosek dotyczy kąpieliska nowo utworzonego,
    - c) ocena jakości wody i klasyfikacja wody w kąpielisku w poprzednim sezonie kąpielowym, jeżeli wniosek dotyczy istniejącego kąpieliska,
    - d) udogodnienia i środki podjęte w celu promowania kąpeli;
  - 3) zgodę właściciela wód oraz właściciela gruntu przylegającego do kąpieliska na utworzenie kąpieliska.
6. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 3, jest niekompletny, wójt, burmistrz lub prezydent miasta wzywa do jego uzupełnienia w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.
7. W przypadku braku uzupełnienia, o którym mowa w ust. 6, w wyznaczonym terminie wniosek, o którym mowa w ust. 3, pozostawia się bez rozpatrzenia.
8. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta przygotowuje projekt uchwały, o której mowa w ust. 2, obejmujący wykaz planowanych kąpielisk, sporządzony po rozpatrzeniu wniosków, o których mowa w ust. 3, oraz wykaz wydzielonych fragmentów wód powierzchniowych, na których planuje utworzyć kąpieliska, dla których będzie organizatorem.
9. W przypadku gdy organizatorem kąpieliska jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, przepisy ust. 5 stosuje się odpowiednio.
10. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta podaje do publicznej wiadomości projekt uchwały, o której mowa w ust. 2, w sposób zwyczajowo przyjęty, określając formę, miejsce i termin składania uwag oraz propozycji zmian do tego projektu uchwały, nie krótszy niż 21 dni od dnia podania do publicznej wiadomości.
11. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta rozpatruje uwagi oraz propozycje, o których mowa w ust. 10, w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia upływu terminu ich składania.
12. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 2, wraz z wnioskami, o których mowa w ust. 3, i dokumentami, o których mowa w ust. 5, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, najpóźniej do dnia 28 lutego, przekazuje do zaopiniowania Wodom Polskim, właścicielowi wód oraz właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska i państwowemu powiatowemu lub państwowemu granicznemu inspektorowi sanitarnemu, a w przypadku kąpieliska położonego na: terenie parku narodowego - także dyrektorowi parku narodowego, polskich obszarach morskich - także właściwemu dyrektorowi urzędu morskiego, śródlądowej drodze wodnej - także właściwemu dyrektorowi urzędu żeglugi śródlądowej, Wody Polskie, właściciel wód, właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska, państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny, dyrektor parku

narodowego, dyrektor urzędu żeglugi śródlądowej oraz dyrektor urzędu morskiego wyrażają opinie do przekazanego projektu uchwały, o której mowa w ust. 2, w terminie 14 dni. Brak opinii w tym terminie uznaje się za wyrażenie opinii pozytywnej.

13. Na obszarze parku narodowego kąpielisko może zostać utworzone, jeżeli nie sprzeciwiają się temu postanowienia planu ochrony parku narodowego albo planu zadań ochronnych oraz zasady udostępniania parku narodowego.

Art. 38. [Ewidencja kąpielisk]

1. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta prowadzi i aktualizuje ewidencję kąpielisk.
2. W ewidencji kąpielisk zamieszcza się następujące informacje dotyczące kąpieliska:
  - 1) zawarte w wykazie kąpielisk;
  - 2) o ocenie bieżącej i sezonowej jakości wody w kąpielisku oraz klasyfikacji;
  - 3) o zakazie kąpeli i zaleceniach wydanych przez właściwego państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego.
3. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta wpisuje kąpieliska lub aktualizuje wpis do ewidencji kąpielisk w terminie:
  - 1) 14 dni od dnia podjęcia uchwały, o której mowa w art. 37 ust. 2;
  - 2) 2 dni od dnia zgłoszenia, o którym mowa w ust. 4;
  - 3) 2 dni od dnia otrzymania informacji, o których mowa w art. 41 ust. 2.
4. Organizator kąpieliska jest obowiązany niezwłocznie zgłosić zmianę posiadanych informacji zawartych w ewidencji kąpielisk.
5. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta przechowuje dokumenty stanowiące podstawę wpisu do ewidencji kąpielisk, w tym wnioski, o których mowa w art. 37 ust. 3, wraz z załącznikami, oraz zgłoszenia, o których mowa w ust. 4, przez okres 10 lat od dnia wpisu kąpieliska do tej ewidencji.
6. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest obowiązany do nieodpłatnego przekazywania informacji zawartych w ewidencji kąpielisk na wniosek właściciela wód, właściciela gruntu przylegającego do kąpieliska, właściwego państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego lub organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami.
7. Prowadzenie ewidencji kąpielisk i przekazywanie informacji zawartych w tej ewidencji jest zadaniem z zakresu administracji rządowej.

Art. 39. [Utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli]

1. W przypadku gdy nie jest uzasadnione utworzenie kąpieliska, rada gminy może wyrazić, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, zgodę na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli, funkcjonującego przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym, określając sezon kąpielowy dla miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli.
2. Organizator miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli, w terminie nie krótszym niż 30 dni przed planowanym otwarciem miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli, przekazuje wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta wniosek o wyrażenie zgody na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, zawiera:
  - 1) imię i nazwisko albo nazwę oraz adres organizatora;
  - 2) nazwę i adres miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli oraz opis granicy miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli na aktualnej mapie topograficznej albo ortofotomapie lub wykaz współrzędnych punktów załamania granicy miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli;
  - 3) wskazanie długości linii brzegowej miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli;
  - 4) wskazanie przewidywanej maksymalnej liczby osób korzystających dziennie z miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli;
  - 5) wskazanie terminów otwarcia i zamknięcia miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli;
  - 6) wskazanie terminów poboru próbek wody;
  - 7) opis infrastruktury miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli, w tym urządzeń sanitarnych;
  - 8) wskazanie sposobu gospodarki odpadami.

4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się:
  - 1) zgodę właściciela wód oraz właściciela gruntu przylegającego do planowanego miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli;
  - 2) informację, czy w poprzednich latach było w tym miejscu tworzone miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli albo kąpielisko;
  - 3) uzasadnienie braku potrzeby utworzenia kąpieliska.
5. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 2, jest niekompletny, wójt, burmistrz lub prezydent miasta wzywa do jego uzupełnienia w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.
6. W przypadku braku uzupełnienia, o którym mowa w ust. 5, w wyznaczonym terminie wniosek, o którym mowa w ust. 2, pozostawia się bez rozpatrzenia.
7. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 2, i dokumentami, o których mowa w ust. 4, wójt, burmistrz lub prezydent miasta przekazuje do zaopiniowania Wodom Polskim, właścicielowi wód oraz właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska i państwowemu powiatowemu lub państwowemu granicznemu inspektorowi sanitarnemu, a w przypadku miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli położonego na: terenie parku narodowego - także dyrektorowi parku narodowego, śródlądowej drodze wodnej - także właściwemu dyrektorowi urzędu żeglugi śródlądowej, polskich obszarach morskich - także właściwemu terytorialnie dyrektorowi urzędu morskiego. Wody Polskie, właściciel wód, właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska, państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny, dyrektor parku narodowego, dyrektor urzędu żeglugi śródlądowej i dyrektor urzędu morskiego wyrażają opinie do przekazanego projektu uchwały, o której mowa w ust. 1, w terminie 7 dni. Brak opinii w tym terminie uznaje się za wyrażenie opinii pozytywnej.
8. Na obszarze parku narodowego miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli może zostać utworzone, jeżeli nie sprzeciwiają się postanowienia planu ochrony parku narodowego albo planu zadań ochronnych oraz zasady udostępniania parku narodowego.

Art. 40. [Ewidencja miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli]

1. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta prowadzi i aktualizuje ewidencję miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli.
2. W ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli zamieszcza się następujące informacje dotyczące miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli:
  - 1) zawarte w uchwałach o wyrażeniu zgód na utworzenie miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli;
  - 2) o ocenie bieżącej jakości wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli oraz o zakazie kąpieli i zaleceniach wydanych przez właściwego państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego.
3. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta wpisuje miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli do ewidencji lub aktualizuje wpis w tej ewidencji w terminie:
  - 1) 14 dni od dnia podjęcia uchwały, o której mowa w art. 39 ust. 1;
  - 2) 2 dni od dnia otrzymania zgłoszenia, o którym mowa w ust. 4;
  - 3) 2 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w art. 41 ust. 2.
4. Organizator miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli jest obowiązany niezwłocznie zgłosić zmianę posiadanych informacji zawartych w ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli.
5. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta przechowuje dokumentację stanowiącą podstawę do dokonania wpisu do ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, w tym wniosek, o którym mowa w art. 39 ust. 2, wraz z załącznikami, przez okres 10 lat od dnia dokonania wpisu danego miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli do tej ewidencji.
6. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest obowiązany do nieodpłatnego przekazywania informacji zawartych w ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli na wniosek właściciela wód, właściwego państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego lub organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami.
7. Prowadzenie ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli i przekazywanie informacji zawartych w tej ewidencji jest zadaniem z zakresu administracji rządowej.

Art. 41. [Jakość wody w kąpielisku oraz miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli]

1. Jakość wody w kąpielisku oraz miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli powinna odpowiadać wymaganiom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 48 ust. 1 pkt 1.
2. Państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest obowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji dotyczących oceny jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli, klasyfikacji wody w kąpielisku oraz zakazu kąpieli. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta zamieszcza te informacje odpowiednio w ewidencji kąpielisk lub w ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli.
3. Państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest obowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania organizatorowi pochodzących z kontroli urzędowej informacji dotyczących ocen jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli oraz klasyfikacji wody w kąpielisku.

Art. 42. [Badanie jakości wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli]

1. Organizator miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli wykonuje badanie jakości wody nie wcześniej niż 10 dni przed dniem rozpoczęcia funkcjonowania tego miejsca oraz przynajmniej raz w trakcie jego funkcjonowania, a także każdorazowo w przypadku wzrokowego stwierdzenia zanieczyszczenia wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli.
2. Organizator miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli informuje państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego o planowanym terminie wykonania badań jakości wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli.
3. Organizator miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli przekazuje, w terminie nie dłuższym niż 3 dni od dnia otrzymania wyniku badania, właściwemu państwowemu powiatowemu lub państwowemu granicznemu inspektorowi sanitarnemu wyniki badań, o których mowa w ust. 1, oraz informacje o wystąpieniu zmian, które mogą wpływać na pogorszenie jakości wody.

Art. 43. [Bieżąca ocena jakości wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli]

1. Na podstawie wyników badania jakości wody, wykonanych i dostarczonych przez organizatora miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli, państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny dokonuje bieżącej oceny jakości wody, czy spełnia ona wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 48 ust. 1 pkt 1.
2. Jeżeli wyniki badań wykonanych przez organizatora miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli wskazują na to, że woda w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli nie spełnia wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 48 ust. 1 pkt 1, właściwy państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny przeprowadza kontrolę urzędową, o której mowa w art. 344 ust. 1 pkt 3.

**USTAWA z dnia 18 sierpnia 2011 r.
o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych
(Dz.U. Nr 208, poz. 1240)**

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) warunki bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się lub uprawiających sport lub rekreację na obszarach wodnych;
(...)
- 3) podmioty odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa osobom pływającym, kąpiącym się lub uprawiającym sport lub rekreację na obszarach wodnych;
(...)

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) **obszarze wodnym** - rozumie się przez to wody śródlądowe w rozumieniu art. 19 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566) oraz wody przybrzeżne w rozumieniu art. 26 tej ustawy, w pasie nieprzekraczającym jednej mili morskiej od linii brzegu, a także kąpielisko, miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, pływalnię oraz inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi o łącznej

powierzchni powyżej 100 m² i głębokości powyżej 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m;

2) **wyznaczonym obszarze wodnym** - rozumie się przez to kąpielisko, miejsce wykorzystywane do kąpieli, pływalnię oraz inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości ponad 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m;

3) **wypadku** - rozumie się przez to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które wystąpiło podczas pływania, kąpienia lub uprawiania sportu lub rekreacji na obszarach wodnych, którego następstwem może być naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia;

(...)

6) **miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli** - miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli - rozumie się przez to miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, o którym mowa w art. 16 pkt 28 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne;

7) **kąpielisku** - rozumie się przez to kąpielisko, o którym mowa w art. 16 pkt 22 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne;

8) **pływalni** - rozumie się przez to obiekt kryty lub odkryty, z wodą przepływową, przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski.

Rozdział 2

Bezpieczeństwo na obszarach wodnych

Art. 3. Osoby przebywające na obszarach wodnych obowiązane są do zachowania należytej staranności w celu ochrony życia i zdrowia własnego oraz innych osób, a w szczególności:

1) zapoznania się z zasadami korzystania z danego terenu, obiektu lub urządzenia i ich przestrzegania;

2) stosowania się do znaków nakazu i zakazu umieszczanych przez podmioty, o których mowa w art. 12 ust. 1;

3) zapoznania się i dostosowania swoich planów aktywności do umiejętności oraz aktualnych warunków atmosferycznych;

4) użytkowania sprzętu odpowiedniego do rodzaju podejmowanej aktywności, sprawnego technicznie i zgodnie z jego przeznaczeniem i zasadami użycia;

5) bezzwłocznego informowania odpowiednich służb ratowniczych lub podmiotów, o których mowa w art. 12 ust. 1, o zaistniałym wypadku lub zaginięciu osoby oraz o innych zdarzeniach nadzwyczajnych mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo osób.

Art. 4.1. **Zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych polega w szczególności na:**

1) dokonaniu, we współpracy z policją i działającymi na danym terenie podmiotami, o których mowa w art. 12 ust. 1, analizy zagrożeń, w tym identyfikacji miejsc, w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpienia się, uprawiania sportu lub rekreacji;

2) oznakowaniu i zabezpieczeniu terenów, obiektów i urządzeń przeznaczonych do pływania, kąpienia się, uprawiania sportu lub rekreacji na obszarach wodnych;

3) prowadzeniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa na obszarach wodnych, polegających w szczególności na:

a) oznakowaniu miejsc niebezpiecznych,

b) objęciu nadzorem, we współpracy z policją i podmiotami, o których mowa w art. 12 ust. 1, miejsc niebezpiecznych, w tym miejsc zwyczajowo wykorzystywanych do kąpieli,

c) uświadamianiu zagrożeń związanych z wykorzystywaniem obszarów wodnych, w szczególności prowadzeniu akcji edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży szkolnej;

4) informowaniu i ostrzeganiu o warunkach pogodowych oraz innych czynnikach mogących powodować utrudnienia lub zagrożenia dla zdrowia lub życia osób;

5) zapewnieniu warunków do organizowania pomocy oraz ratowania osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia.

2. Za zapewnienie bezpieczeństwa, o którym mowa w ust. 1, odpowiada:

1) na terenie parku narodowego lub krajobrazowego - dyrektor parku,

2) na terenie, na którym prowadzona jest działalność w zakresie sportu lub rekreacji - osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi działalność w tym zakresie,

3) na pozostałym obszarze - właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta)
- zwani dalej "zarządzającym obszarem wodnym".

(...)

Art. 5.1. Zarządzający wyznaczonym obszarem wodnym umieszcza, w ogólnie dostępnym miejscu, informacje dotyczące:

- 1) zasad korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego;
- 2) ograniczeń w korzystaniu z wyznaczonego obszaru wodnego;
- 3) sposobu powiadamiania o wypadkach wraz z numerami alarmowymi.

2. Do obowiązków zarządzającego wyznaczonym obszarem wodnym należy:

1) w przypadku kąpieliska, pływalni oraz innych obiektów dysponujących nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości ponad 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m:

a) wytyczanie strefy dla umiejących i nieumiejących pływać,

b) wydzielanie brodzika dla dzieci;

2) zapewnienie stałej kontroli wyznaczonego obszaru wodnego przez ratowników wodnych;

3) utworzenie stanowiska do obserwacji wyznaczonego obszaru wodnego;

4) wyposażenie w sprzęt ratunkowy i pomocniczy oraz urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze (wzrokowe i słuchowe);

5) oczyszczanie powierzchni dna obszaru przeznaczanego do pływania lub kąpieli z wszelkich przedmiotów mogących spowodować skaleczenie lub inny wypadek;

6) upowszechnianie zasad korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego;

7) zapewnianie przekazywania informacji o dopuszczalności lub zakazie korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego.

3. Osoba pływająca, kąpiąca się lub uprawiająca sport lub rekreację na wyznaczonym obszarze wodnym jest obowiązana do zapoznania się z informacjami, o których mowa w ust. 1.

(...)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 23 stycznia 2012 r.
w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych
zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego
(Dz. U. 108)

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. Nr 208, poz. 1240) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa minimalne wymagania dotyczące liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego.

§ 2. Ustala się minimalne wymagania dotyczące liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego:

1) w przypadku kąpielisk:

a) śródlądowych na każde 100 m linii brzegowej - jeden ratownik wodny od strony lądu i jeden ratownik wodny od strony lustra wody, przebywający na łodzi lub platformie umożliwiającej obserwację i umieszczonej poza strefą dla umiejących pływać,

b) nadmorskich na każde 100 m linii brzegowej - trzyosobowe zespoły ratowników wodnych, w tym co najmniej jeden ratownik wodny od strony lustra wody;

2) w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli - dwóch ratowników wodnych;

(...)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 27 lutego 2012 r.
w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów
wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i
ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne (Dz.U.
2012.261)

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. Nr 208, poz. 1240) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wymagania dotyczące wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne.

(...)

2. Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli wyposaża się w:

- 1) ratownicze łodzie wiosłowe - jedna na każde 100 m linii brzegowej;
- 2) koło ratunkowe z linką nietonącą - jedno na każde 50 m linii brzegowej, umieszczone w pobliżu lustra wody;
- 3) żerdzie ratunkowe - w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli posiadających pomosty stałe lub pływające - dwie sztuki;
- 4) linę asekuracyjną o długości minimum 80 m na kołowrotku lub w zasobniku linowym - jedna na każde 100 m linii brzegowej;
- 5) akustyczny sygnał alarmowy typu gwizdek, gong, dzwon lub syrena - po jednej sztuce na każdym stanowisku ratunkowym;
- 6) rzutki ratunkowe - po jednej sztuce dla każdego ratownika wodnego;
- 7) lornetkę - jedna sztuka;
- 8) zestaw do nurkowania (pletwy, maska, fajka) - po jednym komplecie dla każdego ratownika wodnego;
- 9) maszt wraz z kompletem flag;
- 10) sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne.

(...)

2. Sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne umieszcza się w łatwej do przenoszenia torbie/plecaku lub torbach/plecakach o miękkich wewnętrznych ścianach, z tkaniny trudno zapalnej, wodoodpornej z uchwytami umożliwiającymi transport w rękę, na ramieniu i na plecach, z łatwym dostępem do niezależnych przegród na sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne, z elementami odblaskowymi, oznakowanej/oznakowanego krzyżem św. Andrzeja lub znakiem podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego.

USTAWA z dnia 18 sierpnia 2011 r.
o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach
narciarskich
(Dz.U. Nr 208, poz. 1241)

Art. 1. Ustawa określa:

(...)

- 2) obowiązki osób przebywających w górach oraz na zorganizowanych terenach narciarskich, a w szczególności uprawiających sport, rekreację lub turystykę;
- 3) podmioty odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich;

4) warunki bezpieczeństwa osób przebywających w górach oraz na zorganizowanych terenach narciarskich, a w szczególności uprawiających tam sport, rekreację lub turystykę;

(...)

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) górach - rozumie się przez to obszar Beskidu Niskiego, Beskidu Wyspowego, Beskidu Średniego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Żywieckiego, Beskidu Małego, Beskidu Śląskiego, Bieszczadów, Gorców, Pienin, Sudetów Wschodnich, Sudetów Środkowych, Sudetów Zachodnich, Tatr, pasma Spisko-Gubałowskiego oraz Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej z wyłączeniem obszarów jednostek osadniczych i dróg publicznych;

2) parkach narciarskich - rozumie się przez to tereny, na których znajdują się obiekty przeznaczone do wykonywania ewolucji akrobatycznych na nartach i snowboardzie, w szczególności takie jak skocznie, ryny, poręcze;

(...)

4) narciarskiej trasie biegowej - rozumie się przez to tereny wyznaczone i odpowiednio oznakowane, przeznaczone do uprawiania narciarstwa biegowego o szerokości co najmniej 3 m;

5) narciarskiej trasie zjazdowej - rozumie się przez to tereny przeznaczone do uprawiania narciarstwa i snowboardingu, zapewniające istnienie wolnej przestrzeni do zjazdu, odpowiedniej do stopnia trudności narciarskiej trasy zjazdowej i zdolności przewozowej urządzeń transportu linowego i taśmowego przeznaczonych do transportu osób, przy których się znajdują;

6) nartostradzie - rozumie się przez to tereny przeznaczone do uprawiania narciarstwa zjazdowego i snowboardingu, o szerokości co najmniej 3 m, służące w szczególności do komunikacji pomiędzy: narciarskimi trasami zjazdowymi, zorganizowanymi terenami narciarskimi, stacjami urządzeń transportu linowego i taśmowego przeznaczonych do transportu osób, oraz trasy dojazdowe do dróg, parkingów i obiektów użyteczności publicznej;

(...)

11) wypadku - rozumie się przez to nagłe zdarzenie lub zachorowanie, którego następstwem jest naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia osoby przebywającej w górach lub na zorganizowanych terenach narciarskich;

(...)

13) zorganizowanym terenie narciarskim - rozumie się przez to ogólnie udostępnione i odpowiednio naśnieżone lub z odpowiednio przygotowanym sztucznym podłożem, oznaczone i zabezpieczone tereny przeznaczone do uprawiania narciarstwa lub snowboardingu, znajdujące się przy urządzeniach transportu linowego lub taśmowego przeznaczonych do transportu osób, a także narciarskie trasy biegowe oraz parki narciarskie i półka ćwiczebne.

(...)

Art. 4. Osoby przebywające w górach obowiązane są do zachowania należytej staranności w celu ochrony życia i zdrowia własnego oraz innych osób, a w szczególności:

1) zapoznania się z zasadami korzystania z danego terenu, obiektu lub urządzenia i ich przestrzegania;

2) stosowania się do znaków nakazu i zakazu umieszczanych przez podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 1;

3) zapoznania się oraz dostosowania swoich planów aktywności do umiejętności, aktualnych warunków atmosferycznych, prognozy pogody, komunikatu lawinowego dla danego obszaru i zastosowania się do zaleceń i ograniczeń wynikających z ogłoszonego stopnia zagrożenia lawinowego oraz z panujących i przewidywanych warunków atmosferycznych;

4) użytkowania sprzętu odpowiedniego do rodzaju podejmowanej aktywności, sprawnego technicznie i zgodnie z jego przeznaczeniem i zasadami użycia;

5) bezzwłocznego informowania podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego o zaistniałym wypadku lub zaginięciu osoby oraz o innych zdarzeniach nadzwyczajnych mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo osób.

(...)

Art. 29.

Osoba uprawiająca narciarstwo zjazdowe lub snowboarding na zorganizowanym terenie narciarskim, do ukończenia 16 roku życia, obowiązana jest używać w czasie jazdy kasku ochronnego konstrukcyjnie do tego przeznaczonego.

Art. 30.

1. Zabrania się uprawiania narciarstwa lub snowboardingu na zorganizowanym terenie narciarskim w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

2. Zarządzający zorganizowanym terenem narciarskim lub osoba przez niego upoważniona może odmówić wstępu albo nakazać opuszczenie zorganizowanego terenu narciarskiego osobie, której zachowanie wyraźnie wskazuje, że znajduje się ona w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Art. 31. Osoby uprawiające narciarstwo lub snowboarding na zorganizowanym terenie narciarskim obowiązane są do zachowania należytej staranności w celu ochrony życia i zdrowia własnego oraz innych osób, a w szczególności:

- 1) zapoznania się z zasadami korzystania z danego terenu, obiektu lub urządzenia i ich przestrzegania;
- 2) stosowania się do znaków nakazu i zakazu umieszczanych przez zarządzającego zorganizowanym terenem narciarskim;
- 3) zjeżdżania z szybkością dostosowaną do swoich umiejętności oraz stopnia trudności i stanu trasy, warunków atmosferycznych i natężenia ruchu;
- 4) użytkowania sprawnego technicznie sprzętu narciarskiego i snowboardowego odpowiedniego do rodzaju podejmowanej aktywności, zgodnie z jego przeznaczeniem i zasadami użycia;
- 5) bezwzględnego informowania ratowników narciarskich o zaistniałym wypadku lub zaginięciu osoby oraz o innych zdarzeniach nadzwyczajnych mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo osób.

(...)

Art. 45.

1. Kto uprawia narciarstwo lub snowboarding na zorganizowanym terenie narciarskim w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, podlega karze grzywny.

2. Kto, mając obowiązek opieki lub nadzoru nad osobą do ukończenia 16 roku życia, dopuszcza do uprawiania narciarstwa zjazdowego lub snowboardingu przez tę osobę, na zorganizowanym terenie narciarskim, bez kasku konstrukcyjnie do tego przeznaczonego, podlega karze grzywny.

(...)

USTAWA z dnia 20 czerwca 1997 r.
Prawo o ruchu drogowym
(tekst jednolity Dz. U. 2012 r. poz. 1137)

(...)

DZIAŁ II

Ruch drogowy

(...)

Rozdział 2

Ruch pieszych

Art. 11. 1. Pieszy jest obowiązany korzystać z chodnika lub drogi dla pieszych, a w razie ich braku - z pobocza. Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać, pieszy może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliżej jej krawędzi i ustępowania miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi.

2. Pieszy idący po poboczu lub jezdni jest obowiązany iść lewą stroną drogi.

3. Piesi idący jezdnią są obowiązani iść jeden za drugim. Na drodze o małym ruchu, w warunkach dobrej widoczności, dwóch pieszych może iść obok siebie.

4. Korzystanie przez pieszego z drogi dla rowerów jest dozwolone tylko w razie braku chodnika lub pobocza albo niemożności korzystania z nich. Pieszy, z wyjątkiem osoby niepełnosprawnej, korzystając z tej drogi, jest obowiązany ustąpić miejsca rowerowi.

4a. Pieszy poruszający się po drodze po zmięczeniu poza obszarem zabudowanym jest obowiązany używać elementów odblaskowych w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu, chyba że porusza się po drodze przeznaczonej wyłącznie dla pieszych lub po chodniku.

5. Przepisów ust. 1-4a nie stosuje się w strefie zamieszkania. W strefie tej pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdem.

Art. 12. 1. Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni.

2. Do kolumny pieszych w wieku do 10 lat stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. 1 i 2.

3. Liczba pieszych idących jezdnią w kolumnie obok siebie nie może przekraczać 4, a w kolumnie wojskowej - 6, pod warunkiem że kolumna nie zajmuje więcej niż połowy szerokości jezdni.

4. Piesi w wieku do 10 lat mogą iść w kolumnie tylko dwójkami pod nadzorem co najmniej jednej osoby pełnoletniej.

5. Długość kolumny pieszych nie może przekraczać 50 m. Odległość między kolumnami nie może być mniejsza niż 100 m.

6. Jeżeli przemarsz kolumny pieszych odbywa się w warunkach niedostatecznej widoczności:

1) pierwszy i ostatni z idących z lewej strony są obowiązani nieść latarki:

a) pierwszy - ze światłem białym, skierowanym do przodu,

b) ostatni - ze światłem czerwonym, skierowanym do tyłu;

2) w kolumnie o długości przekraczającej 20 m idący po lewej stronie z przodu i z tyłu są obowiązani używać elementów odblaskowych odpowiadających właściwym warunkom technicznym, a ponadto idący po lewej stronie są obowiązani nieść dodatkowe latarki ze światłem białym, rozmieszczone w taki sposób, aby odległość między nimi nie przekraczała 10 m;

3) światło latarek powinno być widoczne z odległości co najmniej 150 m.

7. Zabrania się:

1) ruchu po jezdni kolumny pieszych w czasie mgły; zakaz ten nie dotyczy kolumny wojskowej lub policyjnej;

2) ruchu po jezdni kolumny pieszych w wieku do 10 lat w warunkach niedostatecznej widoczności;

3) prowadzenia po jezdni kolumny pieszych przez osobę w wieku poniżej 18 lat.

Art. 13. 1. Pieszy, przechodząc przez jezdnię lub torowisko, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, korzystać z przejścia dla pieszych. Pieszy znajdujący się na tym przejściu ma pierwszeństwo przed pojazdem.

2. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych jest dozwolone, gdy odległość od przejścia przekracza 100 m. Jeżeli jednak skrzyżowanie znajduje się w odległości mniejszej niż 100 m od wyznaczonego przejścia, przechodzenie jest dozwolone również na tym skrzyżowaniu.

3. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych, o którym mowa w ust. 2, jest dozwolone tylko pod warunkiem, że nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub utrudnienia ruchu pojazdów. Pieszy jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdom i do przeciwległej krawędzi jezdni iść drogą najkrótszą, prostopadle do osi jezdni.

4. Jeżeli na drodze znajduje się przejście nadziemne lub podziemne dla pieszych, pieszy jest obowiązany korzystać z niego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

5. Na obszarze zabudowanym, na drodze dwujezdniowej lub po której kursują tramwaje po torowisku wyodrębnionym z jezdni, pieszy przechodząc przez jezdnię lub torowisko jest obowiązany korzystać tylko z przejścia dla pieszych.

6. Przechodzenie przez torowisko wyodrębnione z jezdni jest dozwolone tylko w miejscu do tego przeznaczonym.

7. Jeżeli wysepka dla pasażerów na przystanku komunikacji publicznej łączy się z przejściem dla pieszych, przechodzenie do i z przystanku jest dozwolone tylko po tym przejściu.

8. Jeżeli przejście dla pieszych wyznaczone jest na drodze dwujezdniowej, przejście na każdej jezdni uważa się za przejście odrębne. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przejścia dla pieszych w miejscu, w którym ruch pojazdów jest rozdzielony wysepką lub za pomocą innych urządzeń na jezdni.

Art. 14. Zabrania się:

1) wchodzenia na jezdnię:

a) bezpośrednio przed jadącym pojazdem, w tym również na przejściu dla pieszych,

b) spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi;

2) przechodzenia przez jezdnię w miejscu o ograniczonej widoczności drogi;

- 3) zwalniania kroku lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię lub torowisko;
- 4) przebiegania przez jezdnię;
- 5) chodzenia po torowisku;
- 6) wchodzenia na torowisko, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub opuszczanie ich rozpoczęto;
- 7) przechodzenia przez jezdnię w miejscu, w którym urządzenie zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę dla pieszych albo chodnik od jezdni, bez względu na to, po której stronie jezdni one się znajdują.

Art. 15. Przepisów art. 11-14 nie stosuje się w razie zamknięcia ruchu pojazdów na drodze.

**USTAWA z dnia 12 października 1990 r.
o ochronie granicy państwowej
(Dz. U. 2005.226.1944)**

(...)

Rozdział 2

Pogranicze

Art. 8. [Ustanowienie pasa drogi granicznej i strefy nadgranicznej]

W celu ochrony granicy państwowej ustanawia się pas drogi granicznej i strefę nadgraniczną.

Art. 9. [Pas drogi granicznej]

1. Pasem drogi granicznej jest obszar o szerokości 15 metrów, licząc w głąb kraju od linii granicy państwowej lub od brzegu wód granicznych albo brzegu morskiego.
2. W pasie drogi granicznej umieszcza się w dobrze widocznych miejscach tablice z napisem:
  - 1) "Granica państwa" - na granicy państwowej stanowiącej granicę wewnętrzną w rozumieniu przepisów rozporządzenia (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz. Urz. UE L 105 z 13.04.2006, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej "kodeksem granicznym Schengen";
  - 2) "Granica państwa przekraczanie zabronione" - na granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen.
3. Jeżeli wynika to bezpośrednio z potrzeb związanych z ochroną granicy państwowej lub kontrolą ruchu granicznego, wojewoda, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii właściwego miejscowo komendanta oddziału Straży Granicznej, może wprowadzić zakaz przebywania na niektórych odcinkach pasa drogi granicznej na:
  - 1) granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen;
  - 2) granicy państwowej stanowiącej granicę wewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen - w razie tymczasowego przywrócenia lub przedłużenia kontroli granicznej osób przekraczających tę granicę, w okresie, na który kontrola została przywrócona lub przedłużona.
4. Zakazu, o którym mowa w ust. 3, nie stosuje się do właścicieli lub użytkowników gruntów położonych w pasie drogi granicznej.
5. Zakazu, o którym mowa w ust. 3, nie wprowadza się na oznakowanych szlakach turystycznych, brzegu morskim i w kąpieliskach.
6. Pas drogi granicznej w miejscach, w których jest wprowadzony zakaz przebywania, oznacza się w dobrze widocznych miejscach tablicami z napisem "Pas drogi granicznej - wejście zabronione".
7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzory tablic, o których mowa w ust. 2 i 6, oraz sposób ich utrzymywania przez właściwych miejscowo komendantów oddziałów Straży Granicznej, uwzględniając konieczność należytego oznaczenia przebiegu granicy państwowej oraz pasa drogi granicznej w miejscach, w których jest wprowadzony zakaz przebywania.

Art. 10. [Czynności podejmowane na pasie drogi granicznej; urządzenia służące ochronie granicy państwowej]

1. Na gruntach położonych w pasie drogi granicznej Straż Graniczna może wykonywać czynności związane z oznakowaniem i ochroną granicy państwowej oraz budową urządzeń służących tej ochronie. Właściciele lub użytkownicy tych gruntów są obowiązani do umożliwienia wykonywania tych czynności.

2. Ze względów technicznych dopuszcza się budowanie urządzeń służących ochronie granicy państwowej także poza pasem drogi granicznej.

2a. 1 Straż Graniczna może zlecać innym podmiotom budowę, instalację, usunięcie, a także obsługę techniczną obejmującą naprawę, remont i wymianę urządzeń, o których mowa w ust. 1.

3. Właścicielowi nieruchomości za szkody wyrządzone czynnościami, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługuje odszkodowanie według zasad prawa cywilnego.

Art. 10a. 2 [Instalowanie i utrzymywanie urządzeń służących zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt]

1. Na gruntach położonych w pasie drogi granicznej można wykonywać urządzenia lub budowle służące zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

2. Ze względów technicznych dopuszcza się wykonywanie urządzeń lub budowli, o których mowa w ust. 1, także na gruntach położonych poza pasem drogi granicznej.

3. Za utrzymanie urządzeń lub budowli, o których mowa w ust. 1 i 2, w tym ich obsługę techniczną obejmującą naprawę, remont i wymianę, odpowiada wojewoda.

4. Wojewoda może zlecać innym podmiotom utrzymanie urządzeń lub budowli, o których mowa w ust. 1 i 2, w tym ich obsługę techniczną obejmującą naprawę, remont i wymianę.

5. Starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, może ograniczyć, w drodze decyzji, sposób korzystania z nieruchomości, o której mowa w ust. 1 i 2, przez udzielenie zezwolenia na wykonanie urządzeń lub budowli służących zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, jeżeli właściciel nieruchomości nie wyraża na to zgody. Przepisy art. 124 ust. 1a-8 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.) stosuje się.

Art. 11. [Utrzymanie gruntów i lasów w pasie drogi granicznej]

1. W pasie drogi granicznej grunty i lasy przylegające do granicy państwowej lub do brzegów rzek granicznych powinny być utrzymywane w stanie zapewniającym widoczność linii granicy państwowej i znaków granicznych.

2. Właściciele i użytkownicy gruntów i lasów, o których mowa w ust. 1, są obowiązani do oczyszczania, odpłatnie na warunkach uzgodnionych z właściwymi organami Straży Granicznej, tych gruntów i lasów z drzew i krzewów oraz innych zarośli na szerokość ustaloną w umowach międzynarodowych zawartych przez Rzeczpospolitą Polską.

3. W razie niewykonywania obowiązków określonych w ust. 1 i 2 właściwy organ Straży Granicznej może zlecić oczyszczenie tych gruntów i lasów innym podmiotom. Przepis art. 10 ust. 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

4. Koszty związane z utrzymywaniem w stanie zapewniającym widoczność przebiegu linii granicy państwowej i znaków granicznych pokrywa się ze środków zaplanowanych na funkcjonowanie Straży Granicznej.

Art. 12. [Strefa nadgraniczna]

1. Strefa nadgraniczna obejmuje cały obszar gmin przyległych do granicy państwowej, a na odcinku morskim - do brzegu morskiego. Jeżeli określona w ten sposób szerokość strefy nadgranicznej nie osiąga 15 km, włącza się do strefy nadgranicznej również obszar gmin bezpośrednio sąsiadujących z gminami przyległymi do granicy państwowej lub brzegu morskiego.

2. Jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa, których granice znajdują się w obszarze strefy nadgranicznej wyznaczonej w sposób określony w ust. 1, stanowią część tej strefy.

3. Zasięg strefy nadgranicznej oznacza się tablicami z napisem "Strefa nadgraniczna".

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wykaz gmin i innych jednostek zasadniczego podziału terytorialnego państwa położonych w strefie nadgranicznej, a także wzór tablicy, o której mowa w ust. 3, oraz sposób utrzymywania tablic przez właściwych komendantów oddziałów Straży Granicznej, uwzględniając konieczność należytego oznaczenia strefy nadgranicznej.

Art. 13. [Delegacja ustawowa - warunki uprawiania turystyki, sportu, polowań i połowu ryb w strefie nadgranicznej]

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki uprawiania turystyki, sportu, polowań i połowu ryb w strefie nadgranicznej, uwzględniając w szczególności możliwość wprowadzenia stałych lub czasowych ograniczeń w zakresie korzystania z wód granicznych oraz nałożenia obowiązku powiadomienia organów Straży Granicznej o planowanych czynnościach.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
z dnia 21 kwietnia 2008 r.
w sprawie warunków uprawiania turystyki, sportu, polowań i połowu ryb w
strefie nadgranicznej
(Dz. U. z dnia 12 maja 2008 r.)

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2005 r. Nr 226, poz. 1944 oraz z 2007 r. Nr 107, poz. 732 i Nr 140, poz. 982) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa warunki uprawiania turystyki, sportu, polowań i połowu ryb w strefie nadgranicznej.

§ 2. Na granicy państwowej z Republiką Federalną Niemiec, Republiką Czeską, Republiką Słowacką i Republiką Litewską przepisów niniejszego rozporządzenia nie stosuje się.

§ 3. 1. Uprawianie turystyki, sportu i połowu ryb w strefie nadgranicznej na wodach granicznych, z zastrzeżeniem ust. 2, może odbywać się do granicy państwowej przez całą dobę, o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

2. Uprawianie turystyki, sportu i połowu ryb z wykorzystaniem sprzętu pływającego w strefie nadgranicznej na wodach granicznych może odbywać się do granicy państwowej tylko w porze dziennej, zaczynającej się pół godziny po wschodzie słońca, a kończącej się pół godziny przed zachodem słońca, o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

3. O zamiarze wykonywania czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, osoba fizyczna, a w przypadku imprez zorganizowanych - jej organizator, powiadamia właściwego miejscowo komendanta placówki Straży Granicznej nie później niż na 2 godziny przed rozpoczęciem planowanych czynności lub imprezy.

(...)

USTAWA z dnia 28 września 1991 r. o lasach
(tekst jednolity: Dz. U. 2011 r. Nr 12 poz. 59)

(...)

Rozdział 5

Zasady udostępniania lasów

Art. 26. 1. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, są udostępniane dla ludności.

2. Stałym zakazem wstępu objęte są lasy stanowiące:

- 1) uprawy leśne do 4 m wysokości;
- 2) powierzchnie doświadczałne i drzewostany nasienne;
- 3) ostoje zwierząt;
- 4) źródła rzek i potoków;
- 5) obszary zagrożone erozją.

3. Nadleśniczy wprowadza okresowy zakaz wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa, w razie gdy:

- 1) wystąpiło zniszczenie albo znaczne uszkodzenie drzewostanów lub degradacja runa leśnego;

2) występuje duże zagrożenie pożarowe;

3) wykonywane są zabiegi gospodarcze związane z hodowlą, ochroną lasu lub pozyskaniem drewna.

4. Lasy objęte statym lub okresowym zakazem wstępu, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 pkt 1, oznacza się tablicami z napisem "zakaz wstępu" oraz wskazaniem przyczyny i terminu obowiązywania zakazu. Obowiązek ustawiania i utrzymywania znaków ciąży na nadleśniczym w stosunku do lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych oraz na właścicielach pozostałych lasów.

(...)

Art. 27. 1. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa są udostępniane, z uwzględnieniem zakazów zawartych w art. 26 i art. 30, do zbioru płodów runa leśnego:

1) na potrzeby własne;

2) dla celów przemysłowych, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Zbiór płodów runa leśnego dla celów przemysłowych wymaga zawarcia umowy z nadleśnictwem.

3. Nadleśniczy odmawia zawarcia umowy, w przypadku gdy zbiór runa leśnego zagraża środowisku leśnemu.

(...)

Art. 28. Właściciel lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa może zakazać wstępu do lasu, oznaczając ten las tablicą z odpowiednim napisem.

Art. 29. 1. Ruch pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem w lesie dozwolony jest jedynie drogami publicznymi, natomiast drogami leśnymi jest dozwolony tylko wtedy, gdy są one oznakowane drogowskazami dopuszczającymi ruch po tych drogach. Nie dotyczy to inwalidów poruszających się pojazdami przystosowanymi do ich potrzeb.

1a. Jazda konna w lesie dopuszczalna jest tylko drogami leśnymi wyznaczonymi przez nadleśniczego.

2. Postój pojazdów, o których mowa w ust. 1, na drogach leśnych jest dozwolony wyłącznie w miejscach oznakowanych.

(...)

4. Imprezy sportowe oraz inne imprezy o charakterze masowym organizowane w lesie wymagają zgody właściciela lasu.

Art. 30. 1. W lasach zabrania się:

1) zanieczyszczania gleby i wód;

2) zaśmiecania;

3) rozkopywania gruntu;

4) niszczenia grzybów oraz grzybni;

5) niszczenia lub uszkodzania drzew, krzewów lub innych roślin;

6) niszczenia urządzeń i obiektów gospodarczych, turystycznych i technicznych oraz znaków i tablic;

7) zbierania płodów runa leśnego w oznakowanych miejscach zabronionych;

8) rożgarniania i zbierania ściółki;

9) wypasu zwierząt gospodarskich;

10) biwakowania poza miejscami wyznaczonymi przez właściciela lasu lub nadleśniczego;

11) wybierania jaj i piskląt, niszczenia lęgówisk i gniazd ptasich, a także niszczenia legowisk, nor i mrowisk;

12) płoszenia, ścigania, chwytania i zabijania dziko żyjących zwierząt;

13) puszczania psów luzem;

14) hałasowania oraz używania sygnałów dźwiękowych, z wyjątkiem przypadków wymagających wszczęcia alarmu.

(...)

3. W lasach oraz na terenach śródleśnych, jak również w odległości do 100 m od granicy lasu, zabrania się działań i czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo, a w szczególności:

1) rozniecania ognia poza miejscami wyznaczonymi do tego celu przez właściciela lasu lub nadleśniczego;

2) korzystania z otwartego płomienia;

3) wypalania wierzchniej warstwy gleby i pozostałości roślinnych.

4. Przepisy ust. 3 nie dotyczą działań i czynności związanych z gospodarką leśną, pod warunkiem że czynności te nie stanowią zagrożenia pożarowego.

(...)

USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
(Dz.U.2009.151.1220)

(...)

Art. 15.

1. W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:

(...)

- 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzania roślin oraz grzybów;
- 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;

(...)

- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

(...)

- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 14) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.);
- 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

(...)

- 20) zakłócania ciszy;

- 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
  - 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- (...)
- 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
  - 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
  - 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zarządzenie Nr 15/2013
Dyrektora tatrzańskiego Parku Narodowego z dnia 19 kwietnia 2013 r.
w sprawie obowiązku zapewnienia opieki przewodnika górskiego
tatrzańskiego na Terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego

Na podstawie art. 8e ust. 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2009, Nr 151, poz. 1220) zarządza się, co następuje:

§ 1 Wprowadza się na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego obowiązek zapewnienia opieki przewodnika górskiego tatrzańskiego podczas wszystkich zorganizowanych wycieczek pieszych, w których uczestniczy młodzież ucząca się w szkołach podstawowych, gimnazjach, oraz ponadgimnazjalnych (szkoły zawodowe, licea, technika)

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r.
o prawie autorskim i prawach pokrewnych
Dz.U.2006.90.631

Art. 81.1. Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

2. Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

- 1) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
- 2) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

USTAWA z dnia 13 maja 2016 r.
o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym
(Dz. U. 2016, poz. 862 ze zmianami)

Art. 3. [Szczególne środki ochrony]

Szczególnymi środkami ochrony, o których mowa w art. 1, są:

- 1) Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym;
- 2) obowiązki pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi;
- 3) określenie miejsc szczególnego zagrożenia przestępczością na tle seksualnym.

Art. 12. [Prawo do uzyskania informacji z Rejestru]

Prawo do uzyskania informacji o osobie ujętej w Rejestrze, której dane zostały zgromadzone w Rejestrze z dostępem ograniczonym, przysługuje:

- 1) sądom sprawującym w Rzeczypospolitej Polskiej wymiar sprawiedliwości - w związku z prowadzonym postępowaniem;
- 2) prokuratorom i innym organom uprawnionym do prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawach karnych oraz czynności sprawdzających w sprawach o wykroczenia - w związku z prowadzonym postępowaniem;
- 3) Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Krajowej Administracji Skarbowej, Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu i Biuru Nadzoru Wewnętrznego - w zakresie, w jakim jest to konieczne do wykonania nałożonych na nie zadań określonych w ustawie;
- 4) organom wykonującym orzeczenia w postępowaniu karnym, w sprawach o wykroczenia oraz w sprawach nieletnich - w związku z prowadzonym postępowaniem wykonawczym, w zakresie, w jakim jest to konieczne do wykonania orzeczenia;
- 5) organom administracji rządowej, organom samorządu terytorialnego oraz innym organom wykonującym zadania publiczne - w przypadkach gdy jest to uzasadnione potrzebą wykonania nałożonych na nie zadań określonych w ustawie;
- 6) pracodawcom - przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, w zakresie uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zgromadzone w tym Rejestrze;
- 7) innym organizatorom - przed dopuszczeniem osoby do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, w zakresie uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zgromadzone w tym Rejestrze;
- 8) każdej osobie - w zakresie uzyskania informacji, czy jej dane są zgromadzone w tym Rejestrze.

Art. 15. [Nieodpłatne uzyskanie informacji z Rejestru]

Podmioty, o których mowa w art. 12, uzyskują dane z Rejestru z dostępem ograniczonym nieodpłatnie.

Art. 21. [Obowiązek uzyskania informacji z Rejestru przed zatrudnieniem]

1. Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi pracodawcy lub inni organizatorzy w zakresie takiej działalności są obowiązani do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym.
2. Wykonanie obowiązku, o którym mowa w ust. 1, nie jest wymagane przed dopuszczeniem do działalności, o której mowa w ust. 1, rodziny małoletniego lub osoby znanej rodzicom małoletniego osobiście i wykonywanej w stosunku do własnych małoletnich dzieci lub małoletnich dzieci znajomych.
3. Przez rodzinę, o której mowa w ust. 2, należy rozumieć osoby spokrewnione albo osoby niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku oraz wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Art. 23. [Niezgłoszenie faktycznego adresu pobytu lub jego zmiany; zatrudnienie osoby, której dane są zamieszczone w Rejestrze]

1. Kto, będąc obowiązany w związku z umieszczeniem danych w Rejestrze do zgłoszenia faktycznego adresu pobytu lub jego każdorazowej zmiany we właściwej jednostce organizacyjnej Policji lub właściwej osobie kierującej aresztem śledczym, zakładem karnym, zakładem psychiatrycznym, młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym lub zakładem poprawczym, nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.
2. Kto dopuszcza do pracy lub do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi osobę bez uzyskania informacji, o której mowa w art. 21 ust. 1, lub wiedząc, że dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.

Art. 24. [Nieuprawnione uzyskanie informacji z Rejestru]

Kto bez uprawnienia uzyskuje z Rejestru z dostępem ograniczonym informację o osobie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

KOMENTARZ: Poniższe zasady nie są obowiązującymi przepisami, lecz zaleceniami traktowanymi w kategoriach dobrych praktyk.

BEZPIECZNE WĘDROWANIE NORMY

Czas zwiedzania - dziennie 5-6 godzin; 3-4 godziny przed południem, przerwa na obiad lub wypoczynek, 2 godziny po południu.

Tabela 1

Długość trasy pieszej- 1 dzień: 7-30 km (od 6-7-latków niewprawnych, do doświadczonych turystycznie 18-latków)

Wiek	Stopień zaawansowania			Tempo km/h
	początkujący	średnio zaawansowani	zaawansowani	
6-7 lat	7 km	8 km	9 km	2,5
8-9 lat	8 km	10 km	12 km	3
10-11 lat	10 km	12 km	14 km	3
12-13 lat	12 km	15 km	18 km	3,5
14-15 lat	15 km	18 km	21 km	4
16-18 lat	20 km	25 km	30 km	4,5

Uwaga: - w górach 100m wzniesienia odpowiada dodatkowemu 1 km - przy wycieczkach kilkudniowych średnie trasy dzienne powinny być nieco krótsze (o 20-30%)

Tabela 2

Długość trasy rowerowej - 1 dzień: 20-84 km (od 10-latków początkujących, do 18-latków zaawansowanych)

Wiek	Stopień zaawansowania			Tempo km/h
	początkujący	średnio zaawansowani	zaawansowani	
10-11 lat	20 km	25 km	30 km	7
12-13 lat	28 km	35 km	42 km	8
14-15 lat	40 km	50 km	60 km	9
16-18 lat	56 km	70 km	84 km	10

Tabela 3

Obciążenie - od 4 kg - maksymalnie 20/16 kg (chłopcy / dziewczęta): zmniejszyć dla dziewcząt 13-16-letnich; ogólnie ostrożnie w okresie 11-12 lat (skok pokwitaniowy, zmniejszona sprawność)

Wiek	Stopień zaawansowania		
	początkujący	średnio zaawansowani	zaawansowani
10-11 lat	4 kg	5 kg	6 kg
12-13 lat	6 kg	7 kg	8 kg
14-15 lat	7,5 kg	9 kg	10,5 kg
16-18 lat	9,5 kg	12 kg	14,5 kg

Źródło: T. Dudziak: *Turystyka jako narzędzie edukacji regionalnej*. [w:] S. Bednarek (red): *Edukacja regionalna- dziedzictwo kulturowe w zreformowanej szkole, DTKK Silesia, Wrocław 2000*

ZESTAWIENIE PODSTAWOWYCH PRZEPISÓW i TERMNÓW PRAWNYCH, WAŻNYCH W DZIAŁALNOŚCI ORGANIZATORA OBOZU ORAZ WYCHOWAWCY

NADZÓR - WINA W NADZORZE

Art. 427 kodeksu cywilnego

Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

Art. 426 kodeksu cywilnego

Małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę.

SZKODA WYRZĄDZONA PRZEZ PODWŁADNEGO

Art. 430 Kodeksu cywilnego

Kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności.

NIEUMYŚLNE SPOWODOWANIE ŚMIERCI, USZCZERBEK NA ZDROWIU

Art. 155 kodeksu karnego

Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 156 kodeksu karnego

§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
  - 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zespecenia lub zniekształcenia ciała,
- podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 5, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Art. 157 kodeksu karnego

§ 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego, chyba że pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą.

§ 5. Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na jej wniosek.

NARAŻENIE ŻYCIA LUB ZDROWIA

Art. 160 kodeksu karnego

§ 1. **Kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,**

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli na sprawcy ciąży obowiązek opieki nad osobą narażoną na niebezpieczeństwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1-3 sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

ZDARZENIE POWSZECHNIE NIEBEZPIECZNE

Art. 163 kodeksu karnego

§ 1. **Kto sprowadza zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, mające postać:**

1) **pożaru,**

2) zawałenia się budowli, zalewu albo obsunięcia się ziemi, skał lub śniegu,

3) eksplozji materiałów wybuchowych lub łatwopalnych albo innego gwałtownego wyzwolenia energii, rozprzestrzeniania się substancji trujących, duszących lub parzących,

4) gwałtownego wyzwolenia energii jądrowej lub wyzwolenia promieniowania jonizującego,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 164 kodeksu karnego

§ 1. Kto sprowadza bezpośrednie niebezpieczeństwo zdarzenia określonego w art. 163 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 165 kodeksu karnego

§ 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach:

1) powodując zagrożenie epidemiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej albo zarazy zwierzęcej lub roślinnej,

2) wyrabiając lub wprowadzając do obrotu szkodliwe dla zdrowia substancje, środki spożywcze lub inne artykuły powszechnego użytku lub też środki farmaceutyczne nie odpowiadające obowiązującym warunkom jakości,

3) powodując uszkodzenie lub unieruchomienie urządzenia użyteczności publicznej, w szczególności urządzenia dostarczającego wodę, światło, ciepło, gaz, energię albo urządzenia zabezpieczającego przed nastąpieniem niebezpieczeństwa powszechnego lub służącego do jego uchylecia,

4) zakłócając, uniemożliwiając lub w inny sposób wpływając na automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie danych informatycznych,

5) działając w inny sposób w okolicznościach szczególnie niebezpiecznych,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

NIEUDZIELENIE POMOCY

Art. 162. kodeksu karnego

§ 1. **Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,**

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

WYMUSZENIE WSPÓŁŻYCIA PŁCIOWEGO NA OSOBIE PODLEGŁEJ

Art. 199 kodeksu karnego

§ 1. **Kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego** lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto obcuje płciowo z małoletnim lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej albo doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, nadużywając zaufania lub udzielając w zamian korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy.

NARUSZENIE NIETYKALNOŚCI CIELESNEJ (także na przykład podchody, etc.)

Art. 217 kodeksu karnego

§ 1. **Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną,** podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

NISZCZENIE PRZYRODY

Art. 187 kodeksu karnego

§ 1. **Kto niszczy, poważnie uszkadza lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą** prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

ZABÓR MIENIA (także może dotyczyć podchodzenia obozów)

Kodeks karny

Art. 278. [Kradzież]

§ 1. **Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą**, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

Art. 279. [Kradzież z włamaniem]

§ 1. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 280. [Rozbój]

§ 1. **Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem** albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Art. 281. [Kradzież rozbójnicza]

Kto, w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży, używa przemocy wobec osoby lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Art. 282. [Wymuszenie rozbójnicze]

Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Art. 284. [Przywłaszczenie]

§ 1. **Kto przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą lub prawo majątkowe**, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto przywłaszcza sobie powierzoną mu rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi lub przywłaszczenia rzeczy znalezionej, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli przywłaszczenie nastąpiło na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

ODSZKODOWANIE

Art. 415 kodeksu cywilnego

Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Art. 361 kodeksu cywilnego

§ 1. Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

§ 2. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Art. 362 Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Art. 363.

§ 1. Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu.

§ 2. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.

SPRAWOWANIE NADZORU - czy zawsze bezpośrednio?

Nawet w procesie zwykłego kształcenia dzieci i młodzieży nie można zakładać, że nadzór ze strony wychowawców oznacza stały i nieprzerwany kontakt wychowawcy z podopiecznymi. W uzasadnieniu wyroku z dnia 8 kwietnia 1965 r. (I CR 25/65) Sąd Najwyższy stwierdził, że obowiązek rozciągnięcia pieczy przez kierownictwo szkoły nad uczniami nie może być pojmowany tak szeroko, by każdej grupie uczniów, przez cały czas ich pobytu w szkole musiał towarzyszyć opiekujący się nią nauczyciel. W szczególności nie można przyjąć istnienia takiego obowiązku wobec uczniów starszych, którzy w czasie kilkuletniego uczęszczania do szkoły powinni przyzwyczaić się do regulaminu szkolnego i nauczyć się zasad dyscypliny obowiązującej ucznia, a to tym bardziej, jeżeli ze strony kierownictwa szkoły niejednokrotnie zwracano uczniom uwagę na niedopuszczalność zabawy, której inicjatorem był jeden z uczniów.

Sąd Najwyższy podkreślił, że względy wychowawcze przemawiają za przyjęciem, że nadzór nad młodzieżą starszą nie może być ciągły, gdyż młodzieży takiej należy stwarzać warunki do znacznej samodzielności. Za wadliwą i nie zapewniającą takiej młodzieży należytej opieki uznać trzeba taką organizację nadzoru, przy której w stałych i z góry znanych i długich odcinkach czasu nie może być on wykonywany nawet sporadycznie.

PRZECHOWANIE

Art. 835 kodeksu cywilnego

Przez umowę przechowania przechowawca zobowiązuje się zachować w stanie niepogorszonym rzecz ruchomą oddaną mu na przechowanie.

Art. 837.

Przechowawca powinien przechowywać rzecz w taki sposób, do jakiego się zobowiązał, a w braku umowy w tym względzie, w taki sposób, jaki wynika z właściwości przechowywanej rzeczy i z okoliczności.

Art. 839.

Przechowawcy nie wolno używać rzeczy bez zgody składającego, chyba że jest to konieczne do jej zachowania w stanie niepogorszonym.

Art. 840.

§ 1. Przechowawca nie może oddać rzeczy na przechowanie innej osobie, chyba że jest do tego zmuszony przez okoliczności. W wypadku takim obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie składającego, gdzie i u kogo rzecz złożył, i w razie zawiadomienia odpowiedzialny jest tylko za brak należytej staranności w wyborze zastępcy.

§ 2. Zastępca odpowiedzialny jest także względem składającego. Jeżeli przechowawca ponosi odpowiedzialność za czynności swego zastępcy jak za swoje własne czynności, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Art. 841.

Jeżeli przechowawca, bez zgody składającego i bez koniecznej potrzeby, używa rzeczy albo zmienia miejsce lub sposób jej przechowywania albo jeżeli oddaje rzecz na przechowanie innej osobie, jest on odpowiedzialny także za przypadkową utratę lub uszkodzenie rzeczy, które by w przeciwnym razie nie nastąpiło.

Odpowiedzialność za przechowywane rzeczy

Art. 471 kodeksu cywilnego

Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Art. 472.

Jeżeli ze szczególnego przepisu ustawy albo z czynności prawnej nie wynika nic innego, dłużnik odpowiedzialny jest za niezachowanie należytej staranności.

OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY

Art. 128 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego

Obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo.

Art. 129

§ 1. Obowiązek alimentacyjny obciąża zstępnych przed wstępnymi, a wstępnych przed rodzeństwem; jeżeli jest kilku zstępnych lub wstępnych - obciąża bliższych stopniem przed dalszymi.

§ 2. Krewnych w tym samym stopniu obciąża obowiązek alimentacyjny w częściach odpowiadających ich możliwościom zarobkowym i majątkowym.

PRAWA RODZICIELAKIE a KONTAKT Z DZIECKIEM

Art. 113[2]. § 1. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy ograniczy utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zakazać spotykania się z dzieckiem,
- 2) zakazać zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu,
- 3) zezwolić na spotykanie się z dzieckiem tylko w obecności drugiego z rodziców albo opiekuna, kuratora sądowego lub innej osoby wskazanej przez sąd,
- 4) ograniczyć kontakty do określonych sposobów porozumiewania się na odległość,
- 5) zakazać porozumiewania się na odległość.

Art. 113[3]. Jeżeli utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem poważnie zagraża dobru dziecka lub je narusza, sąd zakaze ich utrzymywania.

ZNĘCANIE SIĘ NAD PODOPIECZNYMI

Art. 207 § 1 Kodeksu Karnego

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. 22 Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

ZUCHY NA TORACH LUB DRODZE

Zgodnie z art. 89 Kodeksu wykroczeń „kto, mając obowiązek opieki lub nadzoru nad małoletnim do lat 7, dopuszcza do przebywania małoletniego na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego, podlega karze grzywny albo karze nagany”